

PAWLO BABIAK
1133 N. FRANCISCO AVE.
CHICAGO, ILL. 60622, U.S.A.

Українське Козацтво

РІК ІХ

СІЧЕНЬ — БЕРЕЗЕНЬ, 1972 Р.

Ч. 1 (19)

ЯКІВ КУХАРЕНКО

Наказний Отаман Чорноморського Козацького Війська в рр. 1852-60.

ВЕЛИКИЙ ПРИЯТЕЛЬ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Хоробрий вояка, здібний адміністратор, етнограф та талановитий письменник, вихованець Харківського університету.

«УКРАЇНСЬКЕ КОЗАЦТВО»
квартальник
Українського Вільного Козацтва

„UKRAINSKE KOZATSTVO”
Veterans' Brochure
Ukrainian Cossack Brotherhood

Редагує колегія:

Головний редактор і адміністратор — Антін Кущинський,
заступники: Михайло Петруняк і Павло Бабяк; технічний редактор:
Любомир Кузик; члени: Володимир Засадний і Василь Іващук.

Address:

„UKRAINSKE KOZATSTVO”
2100 W. Chicago Ave.
Chicago, Ill. 60622 — USA

ЗМІСТ чис. 1/19:

Сердечно і радісно вітаємо	Ст.1
Уривки старовинних колядок	2
Давні дитячі колядки	3
Н. П. — Запорозьке Різдво	4
Корнило Медвідь — Дорогоцінний папірець різдвяного привіту	5
Сергій Ган — Ніч перед Різдвом	6
Андрій Торський — Новорічна Військова Рада на Запоріжжю	10
Опанас Андрієвський — Хто такі запорожські козаки	12
Яр Славутич — Останній день Ріпина	16
Семен Левченко — Козаче, мій орле!	16
Ант. К. — Яків Кухаренко, приятель Тараса Шевченка	17
Тарас Шевченко — Козацькі візії	19
Леся Лисак — Вірую	20
Микола Дніпровий — Тобі Україно	21
А. Кущинський — Неминучість відродження держ. України	22
Петро Багрій — На полях Зборова	32
Михайло Лисий — Одна незаписана подія	33
Участь УВК в збройній боротьбі України	35
Іван Гнойовий — «Я козак!»	38
Володимир Гладич — 2-га Українська Дивізія УНА	40
УВК на 55-му році свого існування	42
Журнали й часописи	47

СТАВАЙТЕ ПЕРЕДПЛАТНИКАМИ «У. К.» НА 1972-Й РІК

З огляду на необхідність збільшити обсяг бодай деяких чисел «Українського Козацтва» та на зріст ціни друку й поштових видатків, а також через різницю валют, встановлюємо на 1972-й рік таку річну передплату: для ЗСА і Канади 5. доларів, для Південної Америки 15 нових аргентинських пезів, для Австралії 3.50 австралійських доларів, для Англії 2 фунти, а для інших країн рівновартість 5 дол. ЗСА. Ціна окремого числа 1.25 дол. ЗСА.

**

Це число «У. К.» вийшло з друку спізнено з причини несподіваної хвороби головного редактора.

На першій сторінці обкладинки портрет Отамана Якова Кухаренка
члензя артиста мистця мгра МИРОСЛАВА КОТИСА В Чікаго.

Українське Козацтво

РІК ІХ

СІЧЕНЬ — БЕРЕЗЕНЬ, 1972 Р.

Ч. 1 (19)

СЕРДЕЧНО Й РАДІСНО ВІТАЄМО
ЗІ СВЯТАМИ РІЗДВА ХРИСТОВОГО ТА НОВИМ РОКОМ 1972-ИМ
ВСІХ, ХТО ВІРУЄ В ПРАВДИВОГО БОГА, ХТО ПРАГНЕ АКТИВНО
ДОПОМАГАТИ В БОРОТЬБІ ЗА УКРАЇНСЬКУ ЄДНІСТЬ, ЗА
ВИЗВОЛЕННЯ НАШОГО НАРОДУ ВІД СУПОСТАТА-МОСКВИНА ТА
ЗА ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ САМОСТІЙНОЇ
СОБОРНОЇ ДЕРЖАВИ.

ПОШЛИ, БОЖЕ, ЦАРСТВО НЕБЕСНЕ Й ВІЧНЕ ПАНУВАННЯ У НЕБІ
ВСІМ ТИМ, ЩО ВІДИШЛИ У ВІЧНИЙ ПОХІД З НАШОГО
КОЗАЦЬКОГО РОДУ!

А НАМ УСІМ ПОШЛИ, БОЖЕ, ЩАСТЯ, ЗДОРОВЛЯ, УСПІХУ В НАШІ
СЛУЖБИ УКРАЇНІ НА МНОГАЯ ЛІТА!
ХРИСТОС РОЖДАЄТЬСЯ!

ВІЙСЬКОВИЙ ОТАМАН

З ГЕНЕРАЛЬНОЮ УПРАВОЮ, РЕДАКЦІЄЮ ТА З УСІМ

ТОВАРИСТВОМ УВК

Веселих Свят
і Щасливого
Нового Року!

УРИВКИ СТАРОВИННИХ КОЛЯДОК
ПІЗНЬОЇ КНЯЖОЇ ДОБИ ТА ПОЧАТКІВ КОЗАЧЧИНИ

«Чи дома гречний панонько?
Нема го дома — у Судомору —
Судоньки судить, радоньки радить,
Як воювати, на врага стати.
Ой чи дома гей наш панонько?
Нема го дома, десь у садочку —
Десь у садочку, а в оріховім,
Ой струже-луже дрібні стрілоньки.
Дрібні стрілоньки, ясні шабельки,
Бо ся збирає та на війноньку.
Татусьо вийшов — коника вивів,
Братенько вийшов — сіделце виніс,
Сестриця вийшла, — зброю винесла,
Хусточку дала, збоку прип'яла. . .»

**

«Гойноє паня — що він там діє?
Стружічко струже, огника кладе,
Золото топить, збоїцю злива,
на слуги вола:

«О», слуги мої, котрі вірнії,
Коні сідлайте, зброї збирайте,
Тугії луки, острії мечі. . .»

**

«Сів на коника, як вітрець линув,
Бай задне військо став доганяти,
Як іздогонив, конем потоптав,
Середне військо мечем постинав,
Передне військо вогнем попалив,
Своє подвіре назад відобрав. . .»

«Во Віфліємі, во Юдеї,
Гей нам, нам;
Народився, воплотився
Господь сам!
На сіночку, в жолобочку,
Гей нам, нам;
Дитя гоже — Милий Боже —
Господь сам.
Сіно тоє дороге,
Гей нам, нам;
На нім лежить без одежі
Господь сам!
Одежі для дитини
Принесім!
Садукеї, Фарисеї,
Чи спите?
У порога Дитя Бога
Чи зрите?
О, Іроде, грішний жиде,
Ти пропав;
Ти вже менший, нам цар інший
Днесь настав!

.....

Супостати можуть стати
Ко Богу!
Якби які посіпаки
З'явились,
Ми б за Того Маленького
Всі бились!

ДАВНІ ДИТЯЧІ КОЛЯДИ

Підвечір, на перший день Різдва, малі діти від 6-14 років, збиралися гуртками, усі з торбинками через плече для дарунків ходили від хати до хати «щебетати - колядувати».

Саме ці дитячі колядки надзвичайно цінні своїм історичним змістом, висловами, порівняннями, символами чеснот, героїзмом, покірністю та слухняністю батькам тощо. Далі йшли побажання скорше вирости, бути здоровими. . .

Ось гурток дітей — колядників підходить до хати: — «Заколядувати вам?» — Дружно гукає дівчора.

— Колядуйте, колядуйте! — чути з хати згоду, а навіть прохання.

Діти - колядники стають перед «застільним вікном» і питають — Кому колядувати? Коли в хаті є діти, то відповідають, наприклад: — Володимиркові! Тоді діти гуртом вітають: «Добривечір!» і починають:

«Володимирко коником грає,

Коником грає, військо збирає. . .
Як зібрав військо, аж землі важко. . .
Ой дай, Боже!»

Цей Володимирко в дальшому змісті коляди перемагає противника, бере у нього данину — і злотом, сріблом, і кіньми, а вкінці й «гречною панною» — Як бачимо, мотиви історичні й воївничі.

Щиро й сердечно приймають «вістунів» добра, щастя. Вірили що те, про що діти колядують, збудеться. Це були магічні дії-молитви, які нам сьогодні незрозумілі, і на які ми дивимось тепер, як на дитячу розвагу. . .

Коли було прийде перший гурток хлопчиків, то вважалося, дуже добре, а коли дівчаток — не зовсім добре. . . Але приймали всіх, хто прийде і щедро обдаровували. . .

(За проф. С. Килимником — «Український Рік».)

Н. П.

ЗАПОРОЗЬКЕ РІЗДВО

В 17 столітті Туреччина була могутньою державою, їй належали величезні простори в Європі, Азії і Африці. Королі й царі тремтіли перед грізним володарем. Лише запорозькі козаки не боялися тодішнього султана Магомета IV. Вони завзято боронили свій край від турків і татарів, продиралися до Криму, руйнували татарські міста, визволяли з неволі тисячі християн. На легких чайках козаки перепливали Чорне Море, плюндрували турецькі оселі, палили околиці турецької столиці Стамбулу.

Особливо дошкуляв туркам славетний запорізький кошовий Іван Сірко. Тоді турецький султан наказав туркам і татарській орді зруйнувати Січ, а козаків знищити. В зимі 1675 р. турецько-татарське військо сунуло до Порогів, щоб переправитися кригою через Дніпро. А відомо, більшість козаків на зиму розійшлася по Україні. Незлічена татарська орда, турки і 15.000 яничарів пішли на Україну. А Січовики про це не знали.

Настала третя ніч Різдва. До пізнього вечора запорожці весело справляли свято: по куренях грали бандуристи, козаки співали, танцювали.

Тим часом вороже військо, мов чорна хмара, обступило Січ. Козацьких вартових захопили тихо. Один з них признався, що в січових стінах є невеликий прохід, якого ніколи не замика-

ють. Яничари поодинокі ввійшли в Січ і чекали наказу до бою.

Січове товариство вже спало, лише в одному курені гуляли. Молодий козак Іван Шевчик, що жив у тому курені, прокинувся і виглянув у вікно, щоб дізнатися, чи вже світає. Він побачив ворожий натовп і розбудив товаришів. Козаки приготувались до оборони, — хто без жупана, хто босоніж. Коло кожного вікна стало по десять найкращих сірільців, інші подавали мушкети стрільцям. По короткій молитві впала команда: «Стрільайте клятву невіру!» — Гримнули стріли й яничари, що стояли натовпом, як кошені падали один за одним. Ворогів охопив жах. Вони шукали порятунку, а смертоносні кулі летіли з усіх усюд. Тікати не було куди. Вузький прохід у стіні завалило трупом, теж вулиці густо вкривалися вбитими. Дві третини ворогів уже були мертві. Тоді запорожці повискакували з куренів і почався рукопашний бій. У досвіта криваве змагання закінчилося перемогою запорожців. З 15.000 яничарів врятувалося півтори тисячі. Ватажок яничарів, видатний турецький полководець Асланпаша, дізнавшись про поразку, заподіяв собі смерть. Орда, що була обложила Січ, кинулася втікати і панічно бігла аж до Криму. Напасникам не вдалося здобути Січі й винищити запорожців.

Різдво 1675 р. ввійшло в історію України як Запорозьке Різдво. Так воювали й перемагали наші предки.

(«Новий Шлях»)

Корнило Медвідь

ДОРОГОЦІННИЙ ПАПІРЕЦЬ РІЗД - ВЯНОГО ПРИВІТУ . . .

(Фрагмент одної Свят - Вечірньої
фронтвої ночі)

. . . Тишу морозної Свят - Вечірньої ночі нагло прорізав різкий свист. Враз понад головами пролетіло з шумом якесь загублене гарматне стрільно. Воно з лоскотом вбилося десь в долині окопу, в лісні тенета, поза нашим становищем. . .

Оподалік хтось таки не втерпів і закрив у голос: «От, тобі, щоб пропали — клятї комуністи, ще «частей» не встигли підсунути, навіть стеж не вислали, а вже. . . стріляють! Християнам навіть Різдва не дадуть по-Болюму відсвяткувати!»

«Дурний — бо ти!» — відповів другий.

«Та це вже навмисно! Хіба не знаєш? Вони - ж у Бога не вірять!»

«Та знаю, але хіба між ними не має віруючих?» — питав цей перший.

«Та є, але, що вони зроблять? Знаєш, москаль сказав: «вперьод» — то значить, всі йдуть, як барани на заріз. . . а коли сказав: «за родіну» — то значить, як родіну визволять, тоді в колгосп, а відтак в Сибір! О, брате, москаль хитрий! І тут і там, всеодно поганяти буде «хахлов!» Такі то вже наші люди слухняні, що москаль скаже, — то й роблять! Ми бачиш тут за їх «копита витягаємо», а вони проти нас воюють! А там, — «в лісі» — також воюють проти наших повстанців! Щоб так зрозуміли і разом з нами. . .» — Його дальші слова приглушив скоростріл, що дуже близенько заклекотав, а регочучись сталевими зубами сипнув вогнем у темнь зимової ночі. Йому вслід відповіли поодинокі крісові постріли, але вже не долетіли до нашого пригорба. І так десь застрягли у пухкому снігу. . . Зірвалась десь граната. .

і знову все замовкло кругом.

Настала тиша!

Лише бистрі стрілецькі очі, як вовчі вогники, стежили за тінями — привидами по нерівній плахті снігу. А привиди то виринали, то знову пропадали чародійним маревом в уяві стрільця. . .

Хвилини тягнулись в безконечність. Стрелець мовчав і очікував ворожої стежі, що підходила десь під прикриттям ночі.

Тоді вискочила ракета, немов вогненний вуж прошила небо і. . . зависла на секунду, а далі ярким світлом — сяйвом палаючих іскор — освітила все кругом. За нею друга, . . . третя!

Стрільці прилипли у своїх ровах — покритих пухким снігом. Враз з далекої мандрівки, спід перини снігових хмар, вийшов собі гордий місяць. Він нічого собі не робив з війни. Йому все байдуже. Із своїм товстим, срібним лицем він «прохожався» по небозводі. . .

Потиснув ще більший мороз, а над нами зависли небесні зорі. Вони гляділи і мерехтіли на зустріч тупим поглядам — стрілецьких очей! Немов просили нас забути про війну, а сповіщали чар Свят - Вечора і маєстат традиційного - християнського Різдва!

Це була свята хвилина фронтвоого спокою, але стрілецькі душі огорнув жах, бо над нами зависло зловіще: «ворог вже лотовий! Він приготував ся до ранньої атаки!»

. . . Дехто пошепки відмовляв молитву і пристрасно цілував захований на грудях хрестик! Дехто, до чола — зрошеного зимним потом — прикладав востанне лист любої жінки, лис-

та дорогої мами!

Від німих поглядів, стрільці знову перейшли в притишену розмову про ворога, про своїх рідних, а відтак про Різдво — там — вдома!

«Чи будемо на друге Різдво вже в Карпатах, з родиною? — спитав мене товариш не до лі. — «Не думаю, друже, не так скоро! Ще нам прийдеться зустрічати не один фронт, не одну битву!» — А може все скінчиться для нас вранці? — подумав я про ворожу атаку. Відразу згадав я родину, рідні сторони і останнє Різдво з батьками.

Мою увагу при тих думках, звернула на себе там на небосхилі — одна зірка. Вона таки усміхалась своїм мерехтінням і ця вибрана зірка почала заспокоювати мої розхистані нерви. І в цю хвилину я почув дуже притишену мелодію нашої старої коляди. «Бог Предвчний» — тихо колядували стрільці слова старинної коляди, на глум безбожному ворогові, що чатував скрито і доживав пригожого моменту до рішальної офензиви. . .

. . . Недовго судилося нам втішатися

святою хвилиною Вифлеємської ночі.

До нас підсунувсь вістун і передав мені записаний папірець від командира. . .

Під звуки нескінченної колядки, я читав зміст наказу:

«Це мій останній Свят-Вечірній наказ! Наступ ворога очікуємо за годину! Хлопцям передайте щиро і правдиво: ХРИСТОС РОЖДАЄТЬСЯ!

Для декого з нас — це буде вже ОСТАННЄ РІЗДВО!

Держіться! ХАЙ ВАС НАРОДЖЕНИЙ ІСУС БЕРЕЖЕ І ВАМ ПОМАГАЄ!»

Цими дорогоцінними і правдиво щирими християнськими словами, ми стрічали ХРИСТОВЕ РІЗДВО — не з усмішкою, не зі стиском руки, а в обличчі смерти з ворогом!

Навіть райдужній місяць, кинувши останнє сяйво в дружні обличчя стрільців і сховзуючись срібними проміннями по українській зброї, він скоро сховався за полотнище великої хмари. . . , щоб не бути свідком зудару ХРИСТІЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ З БЕЗБОЖНИЦЬКИМИ ОРДАМИ МОСКВИ!

Сергій Ган

НІЧ ПЕРЕД РІЗДВОМ

— Дивись, Панасе, місяця немає! —

М. Гоголь. «Ніч перед Різдвом».

З празником Різдва Христового та з Новим Роком, брати й сестри Вільного Українського Козацтва!

Чи живий ще хто з вас? Озовіться земляки - полтавчане, сусіди та помежники харківчане, кияне, катеринославці, подоляне, чорноморці та вся наддніпрянська, наддністрянська й надтисянська сім'я народу нашого українського.

Не вірю я, ой, не вірю, що б не жив десь по чужих землях такий як я — сивий дідусь, що пам'ятає Різдвяні та Новорічні свята старих часів у рід-

ному краю. Пригадую я Їх та в тихому смутку ще нижче хилиться сива моя голова. Але все в руках Божих. . .

Я вірю також, що живуть ще де-не-де козаки - вірні сини України, що зберігають традиції козацького роду в ім'я майбутньої великої нашої соборної батьківщини.

Хай не сподівається безбожний москвин безкарно й вічно нищити наші надбання. Прийде кінець його пануванню. Козацька Небесна Покривителька — Пресвята Богородиця не дасть нам загинути в неволі.

Так було колись і так буде знову. . . В дні Різдвяних та Новорічних свят по всій Україні панували веселість та пісня. Так от дозвольте мені сказати дещо про нашу українську пісню.

В історії нашого народу чорним по білому записано:

— Найліпші українські пісні слухали лише українські степи. Тільки там, серед низеньких глиняних хат, уквітчаних шовковицями та черешнями, пливли наші пісні понад золотими хвилями пшениці і лише степова чайка, соловейко та непомітний в синьому небі жайворонок змагались з нашою піснею.

Пісні для нашого народу — все. І поезія, і історія, і батьківська могила. В одних піснях живе воля козацького життя. В них відгук кривавих змагань з ворогами, лицарська відвага, бенкети та спомини. В других піснях — риси домашнього побуту. ТАМ — козаки, суворе військове життя, загроза погибелі, смерті, ганебного полону. ТУТ — жіночий свіг, повний щирої любови та безмежного жіночого горя.

«Та вже мені не ходити,
Куди я ходила.
Та вже ж мені не любити,
Кого я любила». . .

В наших релігійних піснях живе непохитна віра в Бога та незламна вірність Йому. Прекрасний зразок поєднання християнського світогляду з рештками старовинної слав'янської віри, яку наші діди та прадіди підкорили невмирущій Христовій Правді.

«Дівчина благає Бога, аби Він засвітив на небі свічку ярого воску, бо її милий має пливсти через Дунай».

А незабутні слова:
«Чому ж мені, Боже, Ти крилець не дав?
Я б землю покинув і в небо злітав». . .

Прекрасна, чарівна, рідна пісню! В Різдвяні та Новорічні свята, на протязі всього мого життя, ти володієш моєю душею. Слава тобі, слава! . .

**

Аж тепер ми підійшли до того, що власне, пов'язане з різдвяними подіями у нас на Україні. . .

Останній перед Різдвом день минув. Його заступила ясна ніч. Заблищали зорі. Зійшов місяць, аби видно було добрим людям колядувати та славити Христа.

І ось - щоб ви думали? З димаря хати, де жила баба Солоха зі своїм сином, ковалем Вакулою, густою чорною хмарою повалив дим і разом з димом з димаря вилетіла відьма на мітлі. Так, так! Щоб мені з цього місця не зійти! Щоб мене покорчило! Щоб мене грим убив! Дійсна, справжня відьма. Не будь яка німецька, а без жодної підробки наша - українська. Інакше не могло бути, бо ця відьма була сама баба Солоха, про яку вся Диканька знала, що вола є відьма і знається з чортом.

Де хто скаже: — Вигадка! Жодних відьом немає.

А секретар місцевого комуністичного осередку тов. Недотепа ще й додасть:

— Маркус та Енгулс разом з Леніним категорично заперечують існування цієї істоти на теренах соціалістичної радянської советської республіки.

Хай той самий комуністичай секретар, тов. Недотепа, говорить, що хоче, а ми своє:

Піднялася відьма високо, високо на небо і почала красти зірки. Одна за одною щезали вони з ясного неба. Натомість повставала темрява.

Незабаром і чорт, відьмин коханець, з'явився на небі. Ми ще не знаємо, що йому було там треба. Побачимо пізніше.

Нам відомо лише, що різдвянна ніч для чорта - це остання ніч його мандрувань по білому світі. Як тільки перший дзвін почне збирати людей до церкви на службу Богу, чорт, підобгавши хвіст, забереться до пекла, де йому і слід бути, а не між людьми.

Знову ж таки, секретар партійного комітету в Диканці тов. Недотепа

встряв в цю справу, зігнав людей до сільради і виголосив промову, що так, мовляв, і так. . . Що б якийсь один дурень не сказав, а ви вже й повірили. Чорта разом з буржуями та куркулями було в свій час зліквідовано. А коли десь, можливо, паршивенький чортик ще й завалаявся, то його буде викрито в найскорший час.

Нехай собі говорять!, шепчуться люди. — Мозок в нього короткий, а язик довгий.

Недотепа своє — а ми своє. . .

Блукав, блукав чорт по небі, а потім підкрався до місяця — ХАП! Опікся. Подув собі на пальці та знову ХАП! І знову опікся. Розсердився чорт, почав матюхатись так, що й в Полтаві його, мабуть було чути, та як підскоче до місяця — ХАП! Схопив його, сховав в кишеню та й побіг собі регочучись далі.

І тьма настала, скажу вам, брати та сестри, могильна. Хоч би сотня очей на лобі — нічого не побачиш. Одним словом, темрява. Єгипетська.

Звернулись ми до тов. Недотепа за поясненням.

— Чи може, питаємо, таке статися, щоб чорт місяць вкрав і що з нього за секретар, що терпить таке знущання над людьми.

А він каже:

— Наука встановила, що місяць є надто велика штука, щоб звичайний чорт міг сховати його до кишені. Згідно, каже, зі свідченням тов. Троцького Лева Давидовича, — а мудрішого жида на всьому світі немає, — за свідченням цього мудрого жида наш місяць має упоперек більше як ТРИ ТИСЯЧІ верст. Це, пояснює тов. Недотепа, як від Диканьки до Сибіру та ще й як від Сибіру до Диканьки. Де ж там, каже, такий кавалок в кишеню всунути?

Далі тов. Недотепа почав лаятись: — І такі ви і сякі! Дурний вас піп христив. Замість дурниць слухати, здавали б ліпше сільсько - господарські лишки. Бо, каже, ще у деяких госпо-

дарів по ДВІ курки у дворі бігають.

Нам все це говоріння тов. Недотепа без діла. Ми продовжуємо спостерігати події різдв'яної ночі та слухати що люди говорять.

Так от. . . Додаємо ще де-що. . .

Жив у Диканці в ті часи козак ім'ям Чуб. Вийшов він із хати зі своїм кумом, аби йти до дяка на гостювання. Вийшов, підняв ніс вгору та й каже: — Що за нечиста сила, куме? Дивись. . . Був місяць на небі і не стало... Кум теж підняв голову в гору і теж каже:

— Тс що це за напасть? Дійсно немає місяця. . .

Приятелі надумали, було, повернутись додому, але почухали потилиці і пішли далі.

**

А тепер мова піде про дочку Чуба - красуню Оксану.

Вже ж і хороша вона була! Віком сімнадцять рочків, блискучі чорні очі чарівна усмішка, коси довгі, як змії. Парубки натовпом ганялись за нею і, не зустрівши взаємності, губили терпіння і залишали горду красуню.

Лише один коваль Вакула, син диканської відьми Солохи, не губив надії. Він так палко закохався в Оксану, що тільки й жив мрією про одруження з нею.

Оксана сміялась з закоханого в неї коваля і якимось, дратуючи його, натякнула, що погодилась би стати його дружиною, коли він спроможеться диктати для неї цариціні черевички.

Коваль Вакула вперше тепер взяв ціну, в яку оцінила себе красуня Оксана.

— Цариціні черевички. . . цариціні черевички, повторював без кінця Вакула і не знав, що йому робити.

Нагадаємо нашим читачам, що все це, про що писано тут, відбувалось на протязі різдв'яної ночі. Коваль Вакула не мав багато часу.

— Поспішайся, Вакуло, як що хочеш, аби Оксана була твоєю. . .

**

Що ж робив чорт в цей час? Він літав по димарях. Вскочить в один, вискочить, вскочить в другий. І от треба ж, було, такий пригоді статися! Зачепився за щось чорт в димарі, крутнувся - рванувся і порвав кишеню.

Місяць був не дурень — в ту ж хвилину вилетів через димарь Солохиної хати й піднявся на небо.

І знову, друзі мої, все засяяло навкруги. Перейшла хуртовина. Сніг заблищав сріблом. Парубки та дівчата з мішками вийшли колядувати. Пісні, пісні, пісні залунали по Диканці.

Коваль Вакула невесело йшов вулицею і не переставав думати про Оксану.

І от, як кажуть, Бог не без милости, а козак не без щастя.

Повернувся Вакула до своєї хати та й натрапив там на чорга, солохиного коханця.

Що вже тому чортові було, яке йому прийняття вчинив Вакула, — не будемо говорити. Не дай, Боже, нікому з нас таке пережити! . . .

І ось, за яку годину - дві бачимо ми коваля Вакулу на чортових плечах, в небі, вище самих високих хмар. Летить наш коваль Вакула до Петербургу, до самої цариці добувати царицині

черевички для Оксани.

Він їх таки добув. Як добув — про те докладно в книжках описано. Хто цікавиться - зверніться до генеральної управи «Українського Козацтва». Редактор п. Автін Кущинський полагодить цю справу.

Далі сталось те, на що ми й чекали — побралися Вакула з Оксаною і через рік народилося в них мале «вакулятко».

От і все. . . Де хто знову ж таки скаже:

— Брехня! . . . Нічого в дійсності не було. . . Ошуканство першої кляси! . . .

— Ой, скажу я, — не говоріть так! Щось вже дуже старанно ВИВЧАЮТЬ місяць американці та москвини. Вивчають, вивчають, а потім — хап — і не стане місяця. Не спускайте очей з місяця, люди добрі, в Різдв'яну ніч. Як у нас казали: «Бережіться. Бережного і Бог береже».

**

Так от. . . З празником Різдва Христового та з Новим Роком, українці Всесвіту! Щасти вам, Боже, у всьому! Зростає та пильнуй себе, українська молодь! Тобі прийдеться колись колядувати Різдв'яними святами на рідних вільних землях МАТЕРІ-УКРАЇНИ.

Аадрій Торський

НОВОРІЧНА ВІЙСЬКОВА РАДА НА ЗАПОРОЗЬКІЙ СІЧІ

На Запорзькій Січі було заведено, що 1-го січня кожного року скликалася Військова, або, так звана, Генеральна чи «уповна» рада, у якій брали участь з однаковими правами всі запорожці. Рада відбувалася за давніми військовими звичаями. Перший знак про раду давав пушкар, стріляючи з найбільшої гармати. Тоді довбуш виносив зі свого куреня палички до літаврів, ішов до церкви, забирав звітля літаври, ставив їх на майдані й бив спершу дрібненько один раз. На це гасло виходив військовий осавул, виносив з церкви корогву і ставив її на майдані. Тоді вже довбуш бив у бубни і на майдані збиралося військо, полками чи куреннями. На Січі був у XVI столітті звичай, що неохочих до ради зганяли силою на майдан. Пізніше нераз гетьмани давали наказ являтися на раду «під горлом», тобто під загрозою смерті. . .

Військо уставлялося у велике коло або півколо, відповідно до місця. Тоді вже приходив гетьман (або кошовий) зі старшиною з відзнаками влади в руках, з відкритими головами на знак пошани до війська, а довбуші віддавали їм честь, б'ючи в літаври.

На раді проводив гетьман (чи кошовий), а допомагала йому старшина. Особливо важливу роль мали осавули, що були посередниками між старшиною й радою. Вони обходили «коло» козаків, в'яснюючи справу й питалися їх, які їх погляди. Деколи старшина добирала собі визначніших козаків і спільно з ними обговорювали спірні питання. Формального голосування не було. Козаки виявляли свою раду «гучком» — голосними окликами, кидаючи шапки догори. Перемагала сторона, що мала безсумнівну більшість. Коли партії були рівні, то нераз доходило й до гострої боротьби і до такого запалу, що одні на од-

них кидалися з кулаками, а то й з шаблями. Тоді проти забіяк виступали січовики - діди, які словами та буками урозумляли гарячих бунтарів.

Військова Рада мала широкі права. Вона вирішувала напрямні державної політики, укладала умови з іншими державами, вибирала й скидала гетьмана чи кошового й старшину, давала згоду на воєнні походи, рішала про те, які військові формації творити, деколи виконувала теж військове судівництво. Це був найвищий законодавчий і організаційний орган, йому мусіли коритися всі інші установи запорозького війська. . .

На Вейській Раді кожний курінь а їх було на Запорожжю 38, вибирав собі курінного отамана на весь рік, а після того всі курінні разом обирали кошового отамана, військового суддю, писаря та осавула та ще підстарших: скарбника, пушкаря, довбуша, хорунжого, бунчужного та інших урядових осіб. Всі ці виборні особи складали Січову Старшину і управляли кожний своїми справами. Кошовий же отаман кермував всіми справами Війська Запорозького і піклувався не тільки про те, щоб Військо було зодягнене й узброєне, а ще й про те, щоб у Січі було досить всякого припасу.

Отже, першим обирали кошового отамана, а обравши, виводили його й становили перед усіма козаками серед майдану. Він, за стародавнім звичаєм, тричі відмовлявся від великої честі, і тільки після третього разу брав у руки кошову булаву і низько вклонявся всьому товариству на всі чотири сторони. . .

Був звичай, що на голову новообраного кошового посипали землю, або мастили його голову болотом. Деякі історики, а головно москвини, пояснювали той звичай такою символікою,

що «ми поставили, то ми тебе скинемо, коли того захочемо». Але український історик дослідувач старовини і археолог проф. Вадим Щербаківський по своїх довгих студіях прийшов до зовсім протилежного висновку. Цей звичай у нас заміняв помазання елеєм. У нас землею клялися. Земля є найдужча від усякої сили. Це символіка, що характеризує хліборобство нашої нації, основою чого є земля. Грудочку землі брали й тепер ще беруть наші люди, коли приходиться покидати свій Рідний Край. То ж, посипаючи голову кошовому землею чи помазуючи голову болотом, козаки надавали йому тим символом найбільшу фізичну й духову владу і з того моменту козаки не сміли торкнутися свого обранця. То тільки у жидів, як подає проф. Щербаківський, земля була діаметральною протилежною символічною ознакою.

Після того звичаю нового кошового вводили у січову церкву, ставили на місце призначене для кошового, подібно, як бувало з київськими князями, і тільки з того часу, за козацьким звичаєм та правом, кошовий ставав вельможним паном над усім Військом Запорозьким.

І дійсно кошовий отаман мав майже необмежену владу над січовим товариством. Він був головою й представником держави, мав повну адміністративну владу, широку участь в законодавстві й судівництві, але передусім він був найвищий полководець і організатор війська. Підчас війни його влада над військом була необмеже-

на, він орудував усіма військовими силами й непослушних мав право карати на смерть. Але в організаційних справах він мусів рахуватися з думкою ради старшин, а в основних державних питаннях — також з Генеральною Радою, якій завдячував свій уряд. . .

На Новорічній Військовій Раді вирішувались також і головні господарські справи. Вся земля Запорозької Січі, чи, як то звалось, — «Запорозькі Вольності», поділялася на 10 паланок — повітів, що були джерелом постачання необхідних господарських дібр для утримання Запорозького Війська. У кожній паланці центром було місто, або село. В паланці перебувала запорозька старшина: полковник, осавул і писар. Ця старшина жила без жінок. Просте ж козацтво в паланці жило з жінками і тому називалося гніздюками, пічкурами, баболюбами. Вони ж займалися господарюванням та постачанням харчів січовикам.

Козацька земля між паланками поділялася щороку першого січня по жеребках. Ніяких суперечок при цьому не було. На Новорічній Раді всі «вольності» розписувалися на 38 папірцях так, щоб у всякій частині було більш - менш однаково земельного й водяного добра. На очах всього товариства військовий писар скручував ті папірці («ляси» чи жеребки) і вкладав їх у свою шапку, а потім, добре потрусивши, давав курінним отаманам витягати «ляси» з шапки. Якому куріню які вольності припадали, з тих він мав користатись весь рік.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА:

1. А. Кашенко — Оповідання про славне військо Запорозьке Низове Катеринослав 1917.
2. Проф. В. Щербаківський — лист до Вячеслава Липинського, Прага-Вршовіце 1923 р. (Архів Східно-Європейського Дослідного Інституту. За «Америкю» ч. 94 — 1964 р.).

3. Проф. Др І. Крипякевич — Організація Козацького війська. (Історія Українського Війська, вид. Ів. Тиктора, Львів, 1936 р.).
4. Олексій Запорожець-Девлад — Запорозьські Січі. («В одвічній боротьбі»), Буенос-Айрес, 1965 р.

Проф. Опанас Андрієвський
Член Директорії УНР.

ХТО ТАКІ ЗАПОРОЖСЬКІ КОЗАКИ?

Що кубанські козаки є нащадки запорожців, які по довгих блуканнях по зруйнованні Січі осіли на Кубані, це загально відоме так з історичних актів, як і з народніх оповідань та пісень, причому народні кобзарі говорять, що чорноморські козаки держали свої землі нібито з ласки московського царя, хоч у дійсності це так не було:

«Ой, дав нам цар землю» — говорить пісня, — по лиман границю, щоб ловили рибку й сіяли пшеницю.

Ой, дав нам цар землю й тепер відбирає, а нас Чорноморців над Кубань зсилає.

А ми Чорноморці та того не вчули, сіли на лодочку й до Турка махнули».

Остаточно Чорноморці все ж таки осіли на Кубані.

Але хто ж такі, якого походження Запорожські Козаки?

Польські та московські історики з політичних мотивів, а дехто й із українських з незнання, кажуть, що за південною границею Польщі й Московщини було дике поле, що звалось окраїною. Там знаходили приют втікачі з Польщі. різні здобичники, промисловці, ці відважні люди організували збройні ватаги: звали їх козаками, що по-татарському означає наїзник, вільний чоловік, гультай. У всьому цьому правдоподібного мало. Поле було, але не було цілком диким, бо було заселене місцевим населенням; звалось не окраїною, а Україною, а назва Україна в старовинній індоєвропейській мові означає «аікра» — сторона. На це поле претендували поляки й москалі, але населення боронилось від них. Населення звалось козаками. Ця назва не татарська. У білинах багатир Ілля Муромець зветься «козак на святой Русі». А тоді ще татар не було.

Відкіля ж походить назва «козак»?

Розв'язку питання дає професор Празького університету Бедрих Грозний у своїй книзі «Найстаріше «стегивання» (переселення) народів». Книга вийшла в Празі, на чеській мові, під час другої світової війни. Зміст книги такий: Англійська археологічна експедиція, здається, у 1923 р., перевела 100 копій в північній Лидії, відкрила ціле городище. Там знайдено статуетки богині матки, коня й бика з чоловічими головами; зображення хреста — грецького та ламаного (свастику), священого деревця з вітками. До книги приложені фотознімки. З відкритих споруд видно, що народ, якому належало городище, почитав воду, вів велику торгівлю. Як звався цей народ? Знайдено там печатку з написом. Проф. Грозний великий знавець східних мов, розлушив цей напис; він означав: «Земля князя куш-касів». Виходячи з цього, проф. Грозний стверджує, що Каси це найстаріший великий народ; він дав назву Кавказьким горам — «Кавказ». Звідси греки оливо звали «касітерос» тобто метал, що від Касів вивозять. Каспійське море (множина води касів). Назви міст: «Касандра», народів — Саки, Касоги, Черкаси.

З других джерел знаємо, що Каси мали бога «Сеавора», він же бог війни. Назва «кас» у санскритській мові означає «приятель»; випасали багато коней; жили около 4 - 5 тисяч років до Христа. Правдоподібно Каси займали південну Україну, про що свідчать назви рік, принесені нашими поселенцями з Кавказу та Закавказзя. Так назви українських річок — Рось, Інгул, Буг, Пабол й на Кавказі — Аракс, Інгул, Бог, Псее. Народ не вмирає; на зміну йому приходить другий народ, але й перший по собі зіставляє матеріальну культуру, а іноді й політичні установи.

На зміну Касам прийшли Геттіти, що жили за дві тисячі років до Христа; мали короля й столицю на турецькому березі Чорного Моря, тепер село «Багдазьке». Тут при розкопках знайдено геттїтський Кодекс та інші пам'ятники писані на кам'яних плитах індо-європейською мовою. Проф. Грозний переклав Кодекс на французьку мову й поруч з геттїтським текстом видав у 1921 році. З Кодекса можна довідатися про матеріальну культуру Геттїтів; ця культура подібна до старовинної української, це визнав також петроградський академік Мар, лише запримітив, що мова Кодекса — «яфетична».

В геттїтській мові багато слів, що й нині вживаються в Україні. Наприклад: гарний (русявий), сириця (на чоботи), камарії (улик), рудка — мочар, саг — поле. Геттїтське населення ділилось на панів і рабів; пан — ел, раб — іч, ел білий — пан; ел — брус — біла гора. Христос на хресті вжив геттїтські слова, коли сказав: «Єлі, елі ліма савафані».

— Пане, пане, чому ти мене залишив?

Геттїт — хлібороб; святить границі й приносить жертву богині землі, має волів, гусей, свиней; тотемом у нього був вуж; тотем — це святиння рогатина або тварина, що її невільно під страхом кари ні вбивати, ні зневажати. Ті, що виконували військову службу королеві, звались «задовжниками». Пізніше Ілля Муромурець, козак на святій Русі, казав: підуд заложуся за князя, за Владимира. Ті, що королівський трон оточували, звались «королівськими дітьми». Подібно було колись у київських князів «княжеські діти». Будинок, де вони жили звався «дитинець», а старший над ними «детським».

По Геттїтах на історичну сцену виходять Роси. Нарід могутній, великий, торговельний. Про їх князя говорить пророк Езекиїл (гл. 38,39): у князя була величезна армія, озброєна в шеломи щити, панцери, мечі, списи й булави. Цей народ проклав торговельні шля-

хи з Півдня на Північ по Дніпру, Дністру, та Дунаю; дав вперше назви дніпровим порогам. Назви були руські, аж потім слов'янські, що й нині вживаються. Назву Роси мали від коня, що був в них тотемом, а мав індо-європейську назву — росс — кінь.

Греки, що з 6 - 5 віку до Христа почали будувати свої колонії на берегах Чорного Моря, звали всі народи, що жили аж до Висли, збірною назвою, спочатку Скитами, а потім Антами. Анти, що жили у південній Україні, це були нащадки Касів, Геттїтів, Росів. Вони час до часу служили в римському війську; в титулі імператора Юстиніана значиться, що він є імператор і Антів. Цих антів грецький письменник 6-го віку по Хресті, Йордан, зве найкращими — «фортисіме», додаючи, що вони в своїх руках держать Чорне Море. А другий письменник того ж віку, Прокопій, що цих Антів бачив, так про них пише: «Анти вірять в одного Бога, — творця грому й блискавки, почитають воду й русалок; міцної будови тіла, русяві, в житті прості, невибагливі, хоробрі; на ворога йдуть зо списками в одних штанах, скинувши свитки; штани перського зразка» (тобто широкі й червоні). Так пише Прокопій.

Ці Анти - Руси рано прийняли християнство, мали свого єпископа, Антипатра «Розієнзіс», що разом з другими підписався на листі до імператора Ювіяна. Коли на початку 9-го віку прибув до Криму Св. Кирило то зустрів тут чоловіка, що мав Псалтир і Євангелію, писану «руськими письмеи».

Ці Анти-Руси це є справжні предки запорожців, основне їх ядро. Ті землі, де вони жили, справно звались «козак - руська» Україна, а на старовинних мапах з 16-го віку їх зазначали як землі «козків».

Що заховали запорожці по своїх славетних предках, як спадщину?

Перш за все — назву «козак».

Друге: почитання богині землі; це

від Геттітів. Коли обирали кошового, а пізніше гетьмана, то обов'язково обкидали його землею. Для чого? — Щоб з землі сили набрався. Це символ благословення богині землі. Ця практика на Кубані, навіть за кордоном, існувала до останнього часу.

Трете: символом державної влади в козаків була булава; булаву взяли зі Сходу (від Русів). Зміслове значення булави таке: по індо-європейському повір'ю душі померлих зістаються на землі, улюбленим місцем їх осідку є розсохи на дереві коло кореня, що з них булави роблять; душі нерозлучні з розсохами, тож із них переходять на булаву, що з них зроблена, душі помагають живим. Хтось носить булаву, той має не тільки свою силу, а ще й усіх померлих, що на ній сидять, тому — «блисне булавою» (від страху) «море закипить».

Четверте: військове знам'я запорожців носило сліди ще Касів: на білому полотні червоне сонце, а з боку місяць та зірки. Сонце — образ Сварога — бога сонця й війни, що був у Касів. Знам'я є втілення Бога, що помагає війську, якщо знам'я знищене, або ворогом взяте, то це знак, що вже Бог не помагає війську, бій програний.

П'яте: тотемом у Русів був кінь. Старовинний герб Києва мав образ коня на червоному полі. Козаки конини не їли. Це доказ, що ця заборона їсти конину оділичина ними від старовинних часів, тоді, як сусіди татари — конину мали за лакоминку.

Шосте: Руси ховали себе на могилах. Козаки аж до 18 віку ховались тільки на могилах у полі. Богдан Хмельницький похований не в церкві, а на могилі.

Сьоме: ні одне козацьке весілля не обходилося без гильця, що з ним молодий ішов до молодої. Гильце — це старовинне дерево життя, знане ще Касам.

Восьме: назва Кіш — Кошовий, східного походження. У санскритській

мові «Кіш» значить дорогоцінний метал. Козаки жили на хуторах - зимовиках; а в Січі мали свої комори, де переховували свої дорогоцінності під охороною січорого гарнізона. Назва «Кіш» — «кошовий» взята від назви дорогоцінностей, їх Кіш охороняв.

Запоріжське військо це була держава, подібна до Риму. Рим не був республікою, а монархією. Істота політичного устрою Риму була у тому, що гордий римлянин у громадських справах зрікався своєї волі й переносив її на загал громади. Громада діє, але це ж фікція, громада, як одиниця, діяти не може; замість неї діє одна особа, її представник. Нема ні більшости, ні меншости, один діє, він є необмежений монарх, поки він є представник громад. За свої дії перед громадою не відповідає; відповідальність його настає щойно тоді, як він перестане бути представником громади. Такий же устрій був і на Запоріжжі. Обраний на рік кошовий був необмежений монарх. В його справи не мали права вмішуватись окремі козаки, бо вони зреклись своєї волі та перенесли її на загал війська, а загал війська представляє кошовий. Відповідальність кошового настає тоді, коли він вже кошовим не буде.

В Римі населення, здібне носити зброю, ділилося на курії, десятки, сотні-центурії. Те ж було й у козаків — курії (десятки), сотні й полки. В Римі ніюдин закон не мав сили, поки його не ухвалили народні збори, які складались з сенату й рядових громадян. Те саме було й на Запоріжжю; там збори складались з рядових козаків й старшого кола. Ксли в 16 віці прибув на Запоріжжя посол від германського імператора, Уріха Лясоти, щоб найняти козаків, то цю справу обмірковували у старшому колі й на загальних зборах.

Козак — це була почесна назва, зв'язана з привілеями. В козацькому званні можна було родитись, або його собі

заслужити. Тому була приповідка: «не ставай у ряд, коли тебе не кличуть». Козак — рівнялося римському «Романус цівіс». Римлянин казав: «або вільно жити, або хоробро вмерти». Того ж правила держався й козак. Поруч з козаками на козацьких землях жили посполиті різного рангу та невільники. Цій категорії людей відповідали в Римі клієнти та раби.

Запоріжські землі з їх політичним устроєм до приходу Русів з Півночі займали більшу частину сучасної України. Приблизно з 6-го віку північні Руси спускаються на Південь. Так Одоакер «цар рутенів» спустився по Рейну та верхів'ях Дунаю, разом з Гетами, Герулами, Унгарами спустошив Іллірійську провінцію, убив Св. Максима в Зальцбурзі, завойовав Рим і чотирнадцять років держав його. Козаки цього Одоакера вважали за свого предка. Самійло Зорка на похороні Б. Хмельницького, звертаючись до нього, казав: «О наш милий Одоакере!» Князь руський Бравлін напав на Сурож у Криму. Аскольд і Дир — київські князі, напали на Царгород. Зрештою прибула з Півночі династія Рюриковичів, що почала опановувати Україну.

Що це за Руси були? Найправдоподібніше, що це були колоністи, виходці з південної Русі, що по Дніпру, Дністру та Дунаю, ще до Христа пішли на Північ шукати щастя. А коли там жити стало тісно, почали спускатись назад на стару батьківщину. Перебуваючи довгий час на півночі Європи, Руси змінили мову й змінили політичний світогляд.

В західній Європі був тоді вже не римський світогляд; прислужились тому самі римські юристи імператорського періоду; вони вчили так: після того, як Калігула права римського громадянина дарував всім мешканцям, а зібрати їх на законодатні збори було неможливо, прийшли до думки: нехай сенат видає закони; а як з сенатом також виникали труднощі, то рішили: нехай сам імператор видає закони,

аргументуючи це тим, що народ передав йому всю повновасть. Цей винахід римських юристів поширився на цілу Європу.

Руські князі, що прийшли з Півночі, дивились на Україну аж по Кавказ — Тматорокач, як на свою власну Руську Землю, де найвища влада видавати закони належить тільки їм. Земля належала цілому роду — спадковий порядок поділу землі був той же, що в старовинних німців: по батькові спадкує старший син, за ним іде другий, третій, і так до кінця роду. Діти князя, що за свого життя не одержали спадку виключались із спадкової драбини; кожний князь, одержавши спадкову землю, боронив її, а для того мав своє військо — дружину; це військо не народне, а княже. В слові про Полк Ігоря князь каже: «А мої куряне, хоробрії кметі».

Цей княжий світогляд зустрівся з старовинно - козацько-руським світоглядом. Населення тодішньої України поділялось на тисячі — тобто полки, на чолі з тисяцькими — полковниками, на сотні з сотниками, десятками — з десятниками. Для оборони своєї землі воно зрікалось своєї волі, переносило її на загальну волю громади. Коли князь виконував цю волю, він був улюбленцем; сила та авторитет його спочивали не на праві його на владу, а на відповідальності за долю землі. Непорозуміння між населенням а князем, викликані різницею світоглядів, ослаблювали відпорність супроти ворогів землі. Наймудрішими були князі, що щирий контакт мали з населенням. «Віщий» — мудрий Олег, правдоподібно, походив з південної Русі.

Татарська навала поклатала край князівській владі. По мірі того, як татари слабли, піднімалась козако-руська сила. Богдан Хмельницький був втіленням козацького світогляду. Сильні, могучі, горді запорожці обдарували його необмеженим довірям. Без них він успіху не мав би.

Держави вдержуються тими ідеала

ми, що ними їх збудовано. Українську Державу збудував лицар — козак з безмежною любов'ю до волі, з готовістю на самопожертву, тільки такий лицар і обновиť її. Козацька Держава впала тому, що значна частина провідної верстви зреклась козацького ідеалу та пішла під юрисдикцію то Польщі, то Москви. Корінь нашої державної історії — це козацтво.

Теорія Трудової Монархії В. К. Липинського — це оновлення козацького ідеалу. У старовинних жидів і москалів цар-монарх є представником Бога на землі. Каліфи засновували владу на праві меча, тобто на завойованні. В сучасних демократіях влада президента заснована на делегації народу, хоч би й простою більшістю голосів. В Советській Росії повна узурпація влади терористичною меншістю над беззахисною більшістю. У козаків, як у старовинному Римі, нема ні більшості, ні меншості голосів, ні узурпації влади; діє вільний, гордий народ. Козак для громадських справ, найбільше для оборони держави, зрікається своєї волі, найбільша воля, це можливість зре-

ктись тої волі; переносити її на загальну волю цілого народу. Вже від цієї загальної волі одної, де нема ні більшості, ні меншості, діє представник. Його влада спочиває не на праві, а на відповідальності за долю цілого народу перед Богом, своїм сумлінням і народом та на безконечному довір'ї й любові народу.

Боган Хмельницький називав себе «самодержцем руським», але завжди підкреслював, що він діє з «Військом Запорізьким». Коли король шведський, Карл Густав, поздоровляв Б. Хмельницького з обранням сина його Юрія на гетьманство, то писав: «Філіюм. . . аб універса Мілітія Запоровіяна декляратум ессе Гетманум гок іпсум екзаіно гратулямум». Термін «декляратум» рівнозначний з римським «імперіум», означає оповіщення, що такий то репрезентує волю цілого війська. Ні Хмельницькому за життя, ні його нащадкам не судилося встановити спадкову монархію. Це страшно помітилось на дальшій долі українського народу.

(Календар Канадійського Фармера 1967)

Яр Славутич ОСТАННІЙ ДЕНЬ РІПИНА

«Посадіть ялівцю, що нагадує рідні
тополі,

На могилі мсїй.

Хай душа, як на давнім донецьким
роздолі,

Пораює на ній». —

І він пензель поклав на квітучому в
сонці мольберті —

Ніби шаблю дзвінку,

Що співала в двобоях, долаючи смерті,
На козацьким віку.

А з ясної канви стоголосо дзвеніли
цимбали

І крутився байрак,

Де з батьками й дідами сини танцю-
вали

Запорозький гопак.

Семен Левченко КОЗАЧЕ, МІЙ ОРЛЕ!

Козаче, мій орле, в кайдани закутий!
Приборканий орле на ланцюг подій! ...

Зневажений світом, усіма забутий —
За волю України борець молодий!

У бою нерівнім ти довго змагався!
Свій Край боронив і знеміг у борні.

На ворога ласку ти, гордий, не здався!
Конаеш, але у чужій стороні! . . .

І де б не скитався і де б не тулився, —
Несуть тебе мрії у рідне село! . . .

В хатину, під стріхою де народився. . .
(Тепер її снігом пухким занесло).

Свята ось підходять, а вістки немає!
Синок обіцявся вернути. . . А вже ж! . . .

На нього старесенька мати чекає,
І дівчина вірна, укохана теж . . .

Ще прапор, який ти підніс за свободу,
Замає в широких, безмежних степах!

Ще встанеш змагатись за Волю народу
В нових, переможних, могутніх рядах!

Ант. К.

ЯКІВ КУХАРЕНКО — ПРИЯТЕЛЬ ШЕВЧЕНКА

(Наказний Отаман Чорноморського Козацького Війська)

Син Запорозького Козака Яків Кухаренко родився 1799. р. (по інших джерелах 1800 р.) в станиці Медведівській на Кубанщині.

15-літнім юнаком він вже почав військову службу і через дев'ять років за хоробрість та письменність, був підвищений до ранги хорунжого. Коли йому було 35 років, він вже командував прикордонним полком, що охороняв Кубанські землі по р. Кубані, і одначасно був членом Військової Канцелярії.

В 1842 році він вже був булавним старшиною, а в 1851 році був Отаманом Озівського Козацького Війська, а від 1852 р. — Наказним Отаманом Чорноморського Козацького Війська аж до 1860-го року. Тоді з чорноморців (колишніх запорожців) та з «лінійців» (козаків московського походження) було створено Кубанське Козацьке Військо і Яків Кухаренко дістав звання Начальника Нижньо-Кубанської кордонної «лінії».

19 вересня 1862 року Яків Кухаренко в бою з сусідніми кавказцями абадзехами був тяжко поранений і попав до них у полон та через тиждень — 26-го вересня помер від ран. Син його Степан викупив тіло батька від абадзехів при допомозі своїх «кунаків» (кавказьких приятелів). Тлінні останки завзятого хороброго козацького отамана поховано коло старої собору при Катеринодарській певності.

Про Отамана Якова Кухаренка залишилась пам'ять не лише як про видатного й хороброго генерала, але і як про талановитого письменника та знавця побуту запорозьких козаків. Він був автором таких праць: твір для театру — «Чорноморський Побут» (М. Старицький пристосував його до постановки на сцені з музикою М. Ли-

сенка під назвою «Чорноморці»), далі — «Пластуни», «Вівці і чабани в Чорноморії» тощо, а також листування з Тарасом Шевченком. Збірник його оповідань, писаних українським чорноморським діалектом видано 1880 року, а другий раз в Празі 1927 року.

**

Отаман Яків Кухаренко, їздивши в службових справах до Петербургу, де перебував тоді Тарас Шевченко та де училося багато кубанських козаків, земляків Кухаренка, познайомився близько з нашим поетом. В скорім часі вони обидва стали великими і щирими приятелями. Те приятельство не переривалося між ними і в ті часи, коли Шевченко був караний царською владою. Кухаренко захоплювався творами Тараса Шевченка, який надсилав йому їх в своїх манускриптах і навіть присвятив йому свою поему «Москалева криниця». Також Яків Кухаренко посилав Шевченкові свої твори, прорікаючи на них критику. Обидва вони щиро листувалися.

Польський письменник Є. Єнджеєвич в своїй цікавій праці про Т. Шевченка — «Українські ночі або родовід Генія» пише про Кухаренка слідує. (Тут наведемо дотичний текст в перекладі з польського Костя Мандзенка-Костинського. Чикаго, 1971 р.)

«Генерал Кухаренко був людиною під кожним оглядом гідною признання й пошани. Вояцьку простоту, без грубіянських манер, получував з правдивою шляхетністю і добротою. Маючи літераторські здібності, снував барвисті оповідання з життя чорноморців. . .

Згідно з колишньою запорозькою термінологією, земляки титулували генерала Курінним Отаманом. Кухаренко дійсно був живим носієм запорозьких традицій.

Леся Лисак

ВІРУЮ . . .

Вірую, бо смертельним і непрощеним гріхом було б зневіритись у нескорену живучість мого Народу.

Це сам Господь моїх батьків і прадідів дарував українському народові незбагнуту містерійну силу, яка зберігає його перед загибеллю. Чи є ще в світі другий нарід, який так сильно і так довго біла лиха доля — і не змогла вбити? Чи є ще в світі другий на ід, який так розпинали вороги, а допомагали розпинати власні перевертні — зрадники? Де є в світі нарід, в якому світляну постать Мазепи затемнювала б тінь Кочубеїв? . . .

Мій нескорений нарід пережив і перетерпів більше, ніж це спроможні зрозуміти всі історики цілого світу. Бо для них це якась незрозуміла плутанина фактів, які вони намагаються спрощувати, або частіше промовчувати, а які для мого Народу були такою простою правдою як саме життя і як сама смерть.

. . . Не шукайте зрозуміння, а тим більше співчуття у чужинців, бо їх ні-

коли не знайдете. Зрозуміти можна тільки, що людина власною мукою досвідчить.

За законами сухої логіки ми вже давно повинні були загинути, а ми все існуємо і живемо! Немов наперекір усім чорним воронам, які хотіли б закрякати над могилою, що в ній погребано українську живучість.

Це сила Господа, який допомагає тим, що самі собі допомагають, не складаючи квола рук і не кажучи «я вже більше не можу. Здається, вже немає ніякого рятунку».

Мій нескорений Нарід відчув цю Божу мудрість і вплив її у свою власну, народню. І тому попри Кочубеїв і Іскаріотів, які бувають у кожному народі, у нас було і є стільки Лицарів. Це вони боронять Нарід перед загибеллю.

У їхніх жилах гордо пливе кров княжих дружинників. У їхніх жилах буревійно кипить буйна козацька кров. А тепер в них пульсує кров воjakів із двох світових воєн, у яких вони ще раз здобували волю Україні. Боролися і вмирали за ту волю, хоч може і тоді, і тепер декому із скептиків це видавалося абсурдом.

Не слухайте скептиків, не слухайте циніків, що критикують і насміхаються, мовляв: і то було зле, і тамте не добре, і ви поривалися «з мотикою на сонце, бо ж виглядів на виграну не могло бути». Не слухайте чорних воронів і своїх і чужих, бо з них промовляє їхня власна слабкість!

Я сказала: слабкість. Ті, що неспроможні до діла, стоять завжди осторонь і мають відвагу тільки критикувати. Відомо ж — це найлегша річ у світі. Це зброя тих, які самі нічого не зробили. Якщо хтось такий міцний у словах, хай був би взяв кріса в руки і показав свою відвагу там, де мужі її виказували: у боротьбі.

Для слабодухів респекту немає. Пошана належить тільки тим, які віруючи у свій Нарід, пішли боротися за його право — право бути самостійним і від нікого незалежним. За вічне право народу бути господарем на своїй землі.

Не кожному військовій, не кожній армії щастить виграти битву. Не кожна боротьба кінчається перемогою. Та що краще: пригинати мовчки і покірно шиї, щоб на них ворог затяг ще тугіше ярмо, чи протиставитись ворогові у збройній боротьбі?

Що краще: вегетувати у приниженні і страху нескінченної неволі, чи згиннути узброєному з вірою, що перемога таки колись прийде?

Це я говорю про мужів, про тих, які мають право гордо піднести чоло, бо на цьому чолі знам'я українського вояка — козака.

Про слабих духом, боягузів, критикантів — не варто говорити. Добрий Господь дарував моему Народові багато більше сильних мужів, ніж тих

слабких.

І тому я ще раз вірю в силу мого Народу. Вірю, хоч дехто каже, що «тепер з нами зле. Винищують наш Нарід на Україні, а тут» — кажуть — «ми асимілюємося».

Коли б такими міркуваннями користися — тоді треба б визнати себе переможеними. А це була б нечесність — нечесність супроти тих, які боролися і вмерли за Україну. Бо тоді б вони нас із могил поспитали: «завіщо ми проляли свою кров і віддали своє життя?» Хто із живих українців має право знехтувати жертвою Лицарів, визнаючи її, цю жертву, даремною?

І тому я вірю, що кожний чесний українець мусить продовжувати боротьбу за волю, яку розпочали прадіди, діди, батьки і брати і навіть сини тих, що тепер живуть.

Армії в українських мундурах покищо немає. Але є Дух Козацького Народу, який армію в минулому творив.

Духа не можна вбити. І тому я вірю. . .

Микола Дніпровий

ТОБІ, УКРАЇНО!

Ми горді лицарі степів,
В нас доля й мрія спільна...
Лунає наш бадьорий спів:
Вкраїна буде вільна!

А сонце волі з-за гори
Проміння шле чудові
І гордо мають прапори
Козацькі малинові.

За волю, браття! В боротьбі
Не згасла наша сила.
Ми несемо життя тобі,
Вкраїно наша мила.

Ні брязк шабель, ні грім гармат
Не в силі нас злякати,
Не зможе найлютіший кат
Нам волю поховати.

Хай в буревіях наших днів
Загрожує руїна,
У сьайві духа козаків
Воскресне Україна!

Антін Кущинський

«ВСТАНЕ УКРАЇНА!»

НЕМИНУЧІСТЬ ВІДРОДЖЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ УКРАЇНИ

*Вірю в Месію України, що об'явиться
творчим поривом Духа, зусиллям волі, запалом
любови...*

*Вірю в Справу нашої Правди та перемогу,
у визволення Отчизни, яке в серцях наших
народиться...*

*Вірю в долі нашої путь тернисту, в братньої
крови офіру, в Землі страду, в її думи великої
жниво...*

*Вірю нині і повсебічно в переможну жертву
Хреста...*

... А по вірі нашій нехай станеться нам...
А. Монтрезор — («Дума про Україну»)

Після татарського лихоліття і занепаду нашої княжої держави а потім під московською займанщиною Україна переживала часи найтяжчої реакції та поступової темряви й забуття серед наших народніх мас про своє славне минуле. Здавалось, що під впливом довголітньої асиміляції, в українській нації замерла ідея суверенного державного життя. Забувалась велич часів могутності князівства Володимира Великого, Святослава Завойовника, Ярослава Мудрого і інших великих князів Київської Держави та королів Галицько - Волинських. Затиралась поступово вже народня пам'ять і про славу Козаччину, про великих гетьманів Богдана Хмельницького, Івана Мазепу та інших.

І ось тоді, в ту епоху безнадійности для вільного існування українського народу, що, здавалось, був уже признаний тільки стати об'єктом для повної асиміляції з втратою навіть своєї мови і ознак самобутньої культури, з'явився геній України Тарас Шевченко. Він, передбачаючи в своїй пророчій візії майбутнє України, промовив такі слова:

«Встане Україна і розвіє тьму неволі!»

Ніщо тоді не говорило про можливість того чуда. Але Шевченко був апостолом відродження України, від Бога нам посланим для проповіді віри в майбутнє. Своім палким словом

Кобзаря він запалив тією вірою українські маси, підготовляючи їх тим способом до боротьби за свою волю і державу. Цей запал до боротьби вирує і тепер в нашому народі і горітиме аж до остаточної перемоги. . .

Але не всі в ту перемогу вірять. Не всі відчувають в собі силу провадити ту боротьбу тим чи іншим способом. Зокрема такий упадок віри помічається у слабодухів за сучасної доби гегемонії Московщини на широких просторах її займанщини, а також у вільному світі, де перебувають мільйони нашого народу поза залізною заслоною. Зпоміж вчорашніх активних борців за волю України вже трапляються такі, що, зневірилися і вже годяться йти з поклоном рабської покори на службу нашому ворогові, бо, мовляв, проти сили не підеш. Іншим, що потопнають в добробуті безпечного життя далеко від Рідного Краю, слова Шевченка уявляються лише прекрасною фантазією для милого деклямування, але не до здійснення. А ще інші дивляться на ті слова Шевченка як лише на вияв емоціонального почування поета під натхненням любови до Рідного Краю але без жадних реальних підстав для можливости здійснення того національно - політичного гасла — **«Встане Україна!»**

Але Тарас Шевченко був генієм і те, що він писав, було не тільки висловом його чуттєвих настроїв та виявом поетичного натхнення, але й талановитим словом пророка. Він слюстерігав життя нації, роздумував над її минулим і сучасним та бачив її майбутнє. Бо ж геній своїм неперевершеним даром, посланим йому від Божого Провидіння, може передбачити й те, що звичайній людині здається незрозумілим і навіть неможливим. Тому часто буває, що людство не вірить в те, що предікає той, що є обдарований ви-

щими здібностями й більшим талантом.

Треба довгих студій і роздумувань над минулою історією нашого народу та над прикладами з історії інших націй, щоб зрозуміти чому Тарас Шевченко прорік ті два слова — «Встане Україна!» — і тільки тоді в те повірити. Тож поставимо собі завдання відповісти на такі два питання, розв'язання яких допоможе нам увірувати в те Тарасове пророцтво:

1. ЧИ УКРАЇНСЬКА НАЦІЯ Є ДЕРЖАВНОТВОРЧА І СВОБОДОЛЮБИВА, а тим самим — чи бажають українські народні маси мати свою державу, чи може наша нація є більше успособлена лишатися в рабстві у займанця?

2. ЧИ МОСКОВЩИНА, що існує під назвою «Росія» є така сучасна велика потуга, що має інтенції дальшої імперіалістичної займанської політики, БУДЕ в історичному аспекті ВІЧНО такою могутньою і непоборною для поневолених народів, якою тепер представляється, ЧИ. . . ВПАДЕ?

**

На перше питання — чи ми є нація державницька — часто можна натрапити в теперішні часи на негативну відповідь. Зокрема таке можна почути серед кіл, що захопились міщанським добробутом та задовольняються вигодами спокійного побуту на еміграції і вже відійшли від українського організаційного громадсько - політичного життя. По їхніх міркуваннях ми є «недержавна нація», а коли українці й мали свою державу, то показали нездібність її утримати і самі себе «звояйовували», а до того ми така нація, що була без кінця бита й бита іншими націями. . .

Такі погляди зустрічаємо серед частини також старшого покоління, що програто за своєї участі Визвольну Боротьбу минулого півстоліття. Це гнітить їхню психіку. Вони шукають між собою винуватців тієї невдачі а самі своїм розбратом та міжпартійною

ненавистю допомогли зовнішньому ворогові зруйнувати нашу новітню державу. Вину ж за програ одну партія кидає на другу а найчастіше зрезигновано нарікають на «воріженьків» москалів, поляків і т. д.

Такі думки укладаються в пам'яті сучасників та свідків подій за минуле півстоліття українського визвольного змагу. Але ж людська пам'ять є закоротка і часто зраджує та є недалекою. Ми добре пам'ятаємо своїх батьків, слабше і менше спогадів збереглося у нас про дідів, многи з нас нічого не знають про своїх прадідів і ледве хто може щось оповісти про своїх пращурів. . . Так і збірна пам'ять цілої нації про події останньої неуспішної епохи нашої боротьби ще живо затрималась але зтирає собою пам'ять про епохи давні, епохи вдалих подій, епохи довгої державної слави.

Ще гірші переконання і погляди про здібність і можливість нашої нації складаються у тієї молоді, що зовсім або мало знає з історії свого народу.

Про створення таких чи інших зрезигнованих поглядів і переконань про нашу націю стараються ще й наші вороги, під владою яких знаходиться наша Батьківщина, та в перебуванні на еміграції. Для того служать чужі школи, в яких виховується наша молодь, та писана історія, сфальшована у багатьох місцях або коментована й цензурована так, що в результаті історія України, навіть в українських авторів, виходить історією самих поразок і невдач та нездібности провідних історичних постатей ні до політики ні до військових плянів, а лише до зрад і т. п. Тому нас приучено святкувати ті поразки, відправляти тільки панахиди, святкувати дні смерти та убивств великих наших людей, а не дні їх народження. Факти невдач підкреслено, а моменти і епохи слави й величчя нашого минулого затуманено і не піднесено їхнього довговічного й провідного та прикладного значення. . .

А що каже історія України?

Що ж говорить правдива історія України, коли її розглянемо під кутом погляду — коли і як довго наша нація була державною, а коли і як довго не мала своєї держави?

Найперше пару слів про період Київської княжої держави. Ще кілька років тому ми учились, що цей період почався від «легендарного» князя Кия, що мав княжити і заснував Київ десь у III-му столітті. Але нові археологічні й історичні дослідження принесли докази (проф. М. Чубатого та ученого Рибаківа) що Київ було засновано вже в другій половині VI-го століття, то є на два століття раніше, десь коло 560-го року і що не князь Олег був першим гостем Царгороду, а вже князь Кий, отже, не легендарна, а дійсно існувала особа, бував у Візантії як представник нашої держави. Той перший Київський період існування державної Русі - України продовжувався аж до 1240-го року - коли татари зруйнували Київ і підкорили своїй владі українські східні землі. Отже, українці, як державна нація проіснували тоді протягом 300 років.

Але і під час татарського лихоліття не припинялась державницька свідомість українців. Тільки центр державного життя перенісся на захід. Там постало Галицьке - Волинське королівство. Як показують історичні праці поза московськими й польськими впливами, а саме «Вінок русинам на обжинки» Івана Б. Ф. Голубацького, частина друга, видана у Відні 1847 року, першим королем був не король Данило (1240 - 1266), як то досі писалось, а його предок Роман Мстиславович (1198 - 1205), що вже мав титул «Великий князь і король Руський». А новітні дослідження кажуть, що першим королем був ще Ярополк - Петро син Ізяслава, внук Ярослава Мудрого, що дістав корону від Папи Григорія VIII-го в 1075 році. . . Цей державний період проіснував аж до смерті короля Юрія II-го в 1340-му році. То значить, що ук-

раїнський народ переживав цей свій також державницький період 142 або й 265 років.

Третій державницький період, за якого українці ще не втрачали свідомості державного становища, були часи Литовсько - Українського князівства від князя Дмитра Любарта 1340-го року до Люблінської Унії 1569-го року, продовживши державницьку епоху ще на 229 років.

Тут почався перший недержавницький період історії України, коли наш народ попав під польське панування від згаданого 1569 року аж до повстання Гетьмана Богдана Хмельницького 1648 року. Тягнувся цей період 79 років. Але підкреслюю, що цей недержавницький період був повний козацьких повстань і боротьби за волю. Українська державницька традиція знову воскресла в Гетьмансько-Козацькій державі від Богдана Хмельницького 1648 року, і хоч повна боротьба за незалежність політичного життя проіснувала до зруйнування Запорозької Січі в 1775 році, то є на протязі 127 років.

Наступив другий недержавницький період життя українського народу в неволі під владою царської Московщини, що протягнувся від 1775 року аж до 1918 року, то є 143 роки.

На цьому періоді неволі й московської займанщини хочемо трохи зупинитися, щоб проаналізувати його, чи це була епоха повного завмирання душі української нації і повного винародовлення й зникнення, чи це все ж таки був період поступово наростаючої «холодної війни». Так, це був період накопичення потенціалних сил ослабленої перед тим довшою боротьбою нації і підготовки їх до нового зриву за свої права, за відродження свого державного життя. . . Саме в той час, у XIX столітті, за тих труднощів виявилась велика міць і внутрішня потужність нашої нації, хоч і була вона позбавлена своїх шкіл, своїх книжок, своїх урядів, свого війська, літературної мо-

ви, своєї автокефальної Церкви. Дуже вдало характеризує той період проф. Ів. Марченко в своїй праці «Переможний дух нації» («Визвольний Шлях» за лютий 1963 р.) :

. . . «А найбільш разучим, нібито впрост неймовірним, є той факт, що українці в час московського панування не тільки зберегли свою національну самобутність, а ще й незвичайно зросли чисельно й дуже збільшили свої етнографічні межі. Світова історія має добру пам'ять — у ній зазначені потягнення й гетьмана Богдана й гетьмана Мазепи. Але тоді мова йшла тільки про Київщину, Волинь, Галичину, Чернігівщину, Полтавщину — не було тоді мови про Донеччину, Катеринославщину, Херсонщину, Таврію, Одещину, Харківщину, про узбережжя Чорного моря, — тільки тепер світ довідався, що і вони є українськими.

. . . Україна часів гетьманів Хмельницького й Мазепи охоплювала порівняно невелику територію й мала, приблизно, мільйон населення. Телерішня етнографічна територія України охоплює простір значно більший, а кількість населення на ній перевищує 40 мільйонів — більше ніж у старих європейських державах Іспанії, Італії, більше ніж у Польщі, що колись панувала над Україною. При тому український нарід здобув собі широкий доступ до моря, а за здобуття якого багатьом народам доводилося провадити тяжкі війни. Не трудно уявити собі, оскільки в світовій політиці менш поважно виглядала українська визвольна справа, якби Україна простягалась тільки до Полтави на сході, до Кременчука, Умані, Кам'янця на півдні, якби українців було тільки 3 - 5 мільйонів. . .»

В наслідок перенаселення деяких районів етнографічної території України, наші хлібороби переселювались на вільні плодючі ґрунти в Азії. Тій колонізації сприяв ще й примус московського царського уряду зсилаючи наших людей в Сибір на поселення за

нетолерантне відношення до московської влади. Це тепер робить ще в більшій степені і совітська влада лише в більш брутальний спосіб. В результаті утворились фактично українські колонії Сіра Україна або Сірий Клин в Казахстані та Зелена Україна або Зелений Клин на Далекому Сході. Ще перед Першою світовою війною там осіло два мільйони українців. Тепер там нараховується понад п'ять мільйонів. . .

За часів відродження Української Держави 1917 - 18 років в тих колоніях також була утворилась Українська крайова влада, українське військо, що визнали над собою зверхність Української державної влади в Києві.

Ці колонії мають величезне політичне значення. Вони наближають українську націю до стику з висококультурним і хоробрим народом «Сходячого Сонця» -- Японією, яка стає нашим природним союзником у боротьбі проти Московщини, яку знаменито перемогла була в 1904 році і на Японському морі і на суходолі (Порт Артур). . . «велька перемога української нації, її територіяльне і кількісне зростання в ХУІІ-му і ХІХ-му століттях, неминуче мусіли знайти й своє зовнішнє виявлення. Таке виявлення сталося в першу чергу на культурній ниві, в культурно - освітньому відродженні українського народу, чим було ознаменоване ХІХ-те століття. . .

. . . Самозрозуміло, що культурно - національне відродження українського народу почало ступнево набирати й політичного зафарблення — в кінці ХІХ-го й на початку ХХ-го століть почали засновуватись українські політичні організації. . . процес зростання політичної організованости і національно - державного усвідомлення українського народу розвивався і кріпшав». (Там же. Ант. К.)

На початку 1917 року в московській імперії в наслідок поразки на фронтах війни вибухла революція, впав московський царський уряд, не стало царя,

що був контрагентом Переяславського договору. Прийшло до відродження самостійної Української Держави в січні 1918 року, що проіснувала до листопаду 1920 року, коли війська Дієвої Української Армії відступили за Збруч. Цей новітній період самостійної української державности, таким чином, проіснував три роки.

Стремління оформити свою самостійну державу виявилось не тільки прийняттям 25-го січня 1918 року на засіданні Малої Ради в Педагогічному музею в Києві акту про самостійність, запроєктованого 22-го січня, але й заключенням мирових договорів. Так 9-го лютого 1918 р. заключено міжнародний договір з центральними державами — Німеччиною, Австро - Угорщиною, Болгарією і Туреччиною та з сусідами: 12 січня 1918 р. з Московщиною (РСФР), 4 березня з Австрією, 8 серпня з Державою Всевеликого Війська Донського, 26 жовтня з Польщею і того ж дня з Румунією.

Тоді за Центральної Ради і за Гетьманської Держави в Україні було акредитовано амбасадорів, послів та дипломатичні місії, згідно Українську Державу uznали «де юре» або «де факто»: Свіська Росія (17 грудня 1917 року а обмінялась консулами 12 червня 1918 р.) Німеччина, Австро-Угорщина, Туреччина, Болгарія, Литва, Румунія, Кувань, Грузія, Дон, Білорусь, Фінляндія, Польща, Айзербеджан, Франція, Англія, Данія, Швейцарія, Голяндія, Еспанія, Персія (Іран), Норвегія, Естонія, Греція, Ватикан, Швеція, Аргентина, Італія, Латвія і Чехословацьчина, разом 30 держав. (За іншими даними 37 держав).

При тому, свої представництва в Києві мали: Австро - Угорщина, Англія, Болгарія, Дон, Німеччина, Румунія, Туреччина, Фінляндія та Франція, разом 10 держав.

А Українська Державна мала свої дипломатичні представництва в таких державах: Австрія, Угорщина, Англія, Бельгія, Голяндія, Болгарія, Ватикан,

Греція, Данія, Естонія, Італія, Латвія, Литва, Німеччина, Польща, Румунія, Туреччина, Фінляндія, Франція, Чехословацьчина, Швейцарія, Швеція та Московщина, разом в 23 державах. (За іншими даними в 31 державі).

Ці інформації про зв'язки нашої держави з міжнародним світом ми подали, щоб підкреслити ці моменти і показати як високо тоді знову піднеслось ім'я державної України і то після кількох століть занепаду її самостійности.

Слід на цьому місці ще згадати, що стремління відновити ідею державної самостійности запало в той час на всіх етнографічних теренах поселення українців. Вже було згадано як зареагували наші азійські колонії на Сирій Україні і Зеленій Україні. Тепер зазначимо, що в тому ж 1918 році, коли на Наддніпрянщині було прийнято акт 22-го січня про самостійність України, то вже 12 лютого Кубанські козаки також проголосили державну самостійність свого краю. Галичина проголосила самостійність Західної Української Республіки 1-го листопада того ж 1918 року. А дня 8-го листопада 1918 р., а по других даних — дня 7-го січня 1919 року на Закарпатті постала самостійна Гуцульська Республіка. . .

Але нововідроджена Українська Державна на Наддніпрянщині не змогла встоятись проти нового нападу вже большевицької Москви. На те були і внутрішні причини, а головне те, що велика частина інтелігенції, яка була в проводі державного будівництва, трималася чужих соціалістичних ідей і ненавиділа історично - традиційної форми нашої державности та не сприяла своєчасному творенню української мілітарної сили. . . Через все те «встоятись не було сили». Сталася програ й невдача, але не поразка української державницької ідеї. Боротьба за неї продовжується і «холодна війна» за українську волю й державу діє далі і за сучасного нам третього періоду недержавности, що ось тягнеться вже 51-й рік. При тому підкрес-

люємо, що і ця «холодна війна» має також свої досягнення. Про це скажемо кілька слів.

До 1917 року на східних землях України в школах не було навчання на рідній мові. Тепер це є, хоч москвини знову стараються її усунути, але зустрічають в тій справі небезпечний для них спротив навіть з боку комуністів. До 1917 року неукраїнці і багато українців зпід московської вихови ставили під сумнів саме існування української літературної мови. Після ж минулої визвольної боротьби, програної на полях бою, українська літературна мова вже визнана всіма. Раніше Україна в «Російській» імперії не була навіть адміністративною окремою одиницею. Тепер же совітська влада примушена ширити в міжнародному світі повістя, що Україна є «окрема» автономна одиниця з окремою назвою — У.С.Р.Р. . . Нам лишається тільки доказувати, що в тій «окремій українській республіці» панує чужа влада насильника, від якої Україна хоче звільнитися та що в організації Об'єднаних Націй маємо мати дійсно свого українського представника, а не агента окупанта.

Тут знову наводимо слова проф. Ів. Марченка з цитованої вище його праці ще про слідує:

. . . «У часи визвольних змагань прийшло до соборного поєднання українців, що раніш перебували під окупацією різних держав. Тепер після 2-гої світової війни, вони поєднані в одну адміністративну одиницю, з приєднанням до неї й території Криму. . .

. . . У загальному процесі змагання України за свою національно - державну окремішність, і незалежність напочатку цілком не знаходимо зрозуміння з боку громадської opinii й державних чинників культурного західного світу. Але ступнево, з кожним роком, світ усе більше ознайомлювався з українською проблемою, й вона все більше стає одною з найважливіших проблем світової політики».

Під час Другої світової війни український народ знову виявив своє прагнення до державного самовизначення і до боротьби за той найвищий ідеал національної волі. Доказом того були спонтанні вияви самоорганізації громадського життя на теренах звільнених німецькою армією від совітської влади, а саме: створення Української Національної Ради в Києві, проголошення відновлення Української Держави актом 30-го червня 1941-го року у Львові. А коли сподівання на попертя з боку пропаганди німцями про «Нову Європу» не оправдалися, то українська людність вилонилася з своїх надр славетну Українську Повстанську Армію. Крім того утворилася регулярна Українська Національна Армія в складі 1-шої Української Дивізії (кол. дивізії «Галичина») та 2-ої Української Дивізії з бригадою Українського Вільного Козацтва, що було виявом невмирущого Козацького Руху спонтанно відродженого ще в 1917 році.

Такі вияви активної національної свідомості і потенціального накопичення сил творилися під час останніх двох недержавних періодів існування України під царською а потім совітською комуністичною та почасти й німецькою окупаціями. . .

**

Підведемо тепер математичні підсумки всьому сказаному в аспекті історичного минулого України. Отже, **ДЕРЖАВНОЮ НАЦІЄЮ МИ БУЛИ: 680, 265, 229, 127 і три роки, РАЗОМ 1304 РОКИ. А НЕ МАЛИ СВОЄЇ ДЕРЖАВИ: 79, 143 і дотепер — ще не маємо 51 рік, то є РАЗОМ 273 РОКИ.** То значить, що на протязі свого історичного існування українська нація тринадцять стоїть мала свою державу і, образно кажучи, була господарем в своїй хаті, а лише приблизно три століття в нашій хаті господарював чужинець окупант і тоді наша нація не мала своєї самостійної держави.

У живому світі є закон спадковості, що діє з покоління в покоління. Йому

підлягають навіть звірята, які інстинктивно повторяють хоч частинно те, до чого були призвичаєні їхні давні предки.

Свійські гуси, коли приходить осінь, то вони табуном починають «ге-гати» і махати крилами, ніби хотіли б кудись летіти, як то їхні предки-діки гуси відлітали осінню в теплі краї. . .

Свійський пес, навіть той маленький хатній песик випещений з усіма вигодами, коли хоче спати, то перед тим потопчеться кілька разів кругом себе хоч би й на м'якенькій подушечці, бо так робив його пращур дикий пес, коли утлочував собі на спання траву.

Наука ж про розумну людську істоту каже, що внуки підсвідомо - спадково часто відбивають в своїх рисах зовнішніх і в характерах ті прояви, що були істотними ознаками третього перед ними покоління. Тому, хоч в людстві і міняються з бігом часу звички й характери, але проте щось дуже істотне залишається постійно і переходить з роду в рід і триває впродовж багатьох генерацій. І ось засадничу вартість для майбутнього має те істотне, що людина зберегла у пам'яті чи півсвідомості з минулих подій і що робить її чинником, що формує майбутнє. Так збірна пам'ять нації про давні традиції може перебувати в дрімливому стані і сотні років. Але нараз вона при відповідних обставинах прокинеться і дає себе знати як житєдайна й непереможна сила для дальшого життя.

Тому, коли наша нація тринадцять століть жила своїм державним життям, то в її крові, збірній пам'яті чи й підсвідомо спадково лишається розвиненням і сильно діючим стремління до волі, незалежності, до власної держави. Навпаки, рабські риси засвоені від перебування під чужим ярмом тільки три століття в нашій нації лишаються слабшими.

Тому українці в масі своїй все були і є невдоволені ні польськими панами, ні московськими царями, ні тепер

совітсько - комуністичними володарями, ні іншими займанцями. Тому українці їхнього панування не признають, постійно проти займанців борючись й борються всіма можливими способами та час від часу вибухають повстаннями.

Тому в 1914 році тисячі молоді й вояків австрійської армії масово вилосились до УСС-ів. Тому в 1917 році несподівано пробуджувалась та сила національного духа і сотні тисяч вояків московської армії спонтанно творили українські полки та постало Українське Вільне Козацтво. Тому і тепер в Україні відбувається процес зміцнювання національної гордості та ненависти до Москви і то в різних проявах і в різних галузях життя нації, що перебуває під окупантом. Ті рухи бачимо серед молодого покоління, що народилося й виростало та виховалося й вивчилося під совітсько-комуністичною владою. Але в крові того покоління нуртує почування права на своє вільне життя, бо то молодь з діда й прадіда державної нації.

Не маємо ніякого сумніву, що в тому змагові виграє український народ, бо тринадцять століть минулого державного життя лишили свої сліди, коротко приспані, але в роках 1917 - 20 пробуджені. Бо наш народ вже кінчає тільки третє століття свого підневільного існування. Кажемо, що кінчає - бо не маємо сумніву, що хоч живемо в добі західної співіснуральної політики, проте і цей період співіснування скінчиться. Не маємо сумніву, що московсько - большевицька імперія розпадеться, як розпалися усі інші імперії, збудовані на завойовницькій силі, на терорі, на обмані. . .

Коли грубий килим снігу покриває землю, коли лід стинає ріки й озера грубою вествою криги, то тільки неук, тільки малі діти можуть казати, що земля завмерла. Під льодом живе риба і рістня; а під покривалом снігової кори йде творча робота, що готує весну, що є — і це найголовніше —

доказом безсмертності природи й невинності життя. Так і під морозами ворожої окупації українська нація живе і творить, бо живе своїми державницькими здібностями. . .

За часів свого історичного існування український народ переміг, а то й знищив таких головніших напасників на нашій землі: хозарів, ясів, касогів, печенігів, ятвягів, турків, татарів, поляків, мадярів, румунів, чехів і інших, разом 22-ох займанців. Лишилися побороти тільки останні загарбників-москвіти. Це безперечно станеться.

Доказ про це вичитуємо зі всесвітньої історії, з прикладів якої виходить неминуча закономірність. Вона каже, що всі без виключення великі держави, що поширювали свої території не природним ростом нації — а загарбництвом, фізичною силою, обманом, гнітом над переможеними сусідами, неминуче за якийсь час, хоч би іноді й довший, але падають наче під карою небесною і розколюються на вільні народні національні держави. А той напасник лишається жити лише в межах своєї етнографічної території.

Всесвітня історія каже:

Була колись могутня Асирія. Лишився на тому місці маленький Ірак.

Була пізніше ще більша Персія. Лишився з неї слабенький Іран.

Була потім ще більша імперія Александра Македонського. Дишилася з неї мізерна провінція Македонія, що бовтається десь між Болгарією і Сербією.

Була потому ще більша потуга Римська Імперія, що розпростерлася була безгранично на три суходоли і панувала майже над всією західною Європою, над західною Азією і північною Африкою. Римські намісники правили Францією, що тоді звалася Галлією, правили Німеччиною - тодішньою Германією, правили Іспанією, Англією, Британією, Грецією, Малою Азією, тощо. І з усієї цієї «нероздільної» імперії, де найменший спротив римським намісникам, римським оку-

паційним військам - «легіонам», карався тисячами відрубаних голів, де була одна імперіяльна мова — латинська і один римський закон, залишалась сьогодні невеличка Італія, що нікому і нічим не загрожує. Вона така недокровна, що навіть з Абисинією, озброєною луками, Італія довший час не могла була справитись. Збереглася сама римська - латинська мова та зразки римського письменства. Але нема народу, який говорив би тією мовою, нема держави, яка звалася б Римською державою.

Була монгольська імперія Чингіз-Хана, більша в кілька разів від Римської імперії. Вона підкорила собі майже всю Азію та значну частину Європи. З неї залишились татарські племена та якась там Монголія розбита на дві частини і окупована сусідами. Існують вони тепер в жалюгіднім стані. А колись Монголія зруйнувала нашу княжу державу і могутній володар українських земель король Данило мусів коритись монгольському ханові.

Величезною була Турецька - Османська континентальна імперія, що заіснувала во ім'я, як там вірувалось — «єдиної правдивої магометанської віри», яку враз зі зверхністю турецьких султанів, намагались накинати всьому світові. На протязі довгих віків панувала вона над безліччю країн Азії, Африки та Європи. Накидала свою віру, а то й мову, «вогнем і мечем» і не мало тоді слабодухів «бусурменилось» та «турчилось». Близь турецької імперії був справді незвичайний. Прийшов одначе час і вона не витримала натиску поневолених народів. Вони один за одним скидали з себе турецьке іго та у висліді завзятої боротьби постали такі національні держави: Угорщина, Румунія, Греція, Сербія, Болгарія, вся Арабія, Єгипет, Туніс тощо. Сьогодні Туреччина становить собою скромну державу в турецьких етнографічних межах.

Була ще найбільша велич нашого

часу — Англійська імперія, гордий Альбїон, владики континентів, островів, морів і океанів. З того залишилась сучасна маленька Великобританія. А ця Велика Британія відрікласть і Австралії, нею ж колись сколонізованої і англломовної, зрікласть Південної Африки і Індії, Цейлону і Маляї та безліч інших азійських і африканських країн, що одна за другою отримують свої державні незалежності і повні суверенності. Таку незалежність, після вікового панування добула і маленька Ірландія, що розташована під самим боном Англійської метрополії. При тому це сталось помимо того, що більшість ірландців вже була стратила навіть свою рідну ірландську мову і її в щоденному житті вже не вживали. Як бачимо, навіть спільність мови, а подекуди й походження через мішані подружжя не могли перемогти самостійницьких стремлінь окремих нароодів або колоній. Це ж з англійських колоній створилися і Зеднані Стейти Північної Америки і Канада.

Не встоялась від розпаду і так звана «Риська Імперія Німецького Народу» зі своїм, як тоді говорилось — «Богом встановленим» февдальним ладом. (Тут хочемо згадати, що імперіялісти дуже часто надуживають для своїх цілей і інтересів Божого імені й релігії. Пригадати б наприклад «святу Россію» з її «святійшим синодом» на чолі зі світською людиною.) В тому укладі Німецької імперії «судилось» одним панувати й користати, а другим — слухати й працювати. Це ж імперія, з якої вийшов Німецький Райх та Австрійська Монархія, що складалась з різних народів. Але німці так і не згерманізували поляків Шлезька, Познанщини та Помор'я. А Австрія не винародовила ні хорватів, ні словінців, ні українців - галичан, ні чехів, стосовно яких на протязі цілих соток років приймали різні особливі «старшобратські» міри. Порожнім звуком виявились всі офіційні «деклярації» про «любов» народів та до

їхнього австрійського монарха, як і про нероздільність їхньої долі і майбутнього. . .

Не втримались європейські колоніальні імперії Еспанії й Португалії. Їхні колонії одна за другою скидали з себе європейську залежність і ставали вільними, самостійними державами помимо попередніх вже спільних метрополітальних мов і навіть традицій. Так, як на місці колишніх підвладних Англії колоній стали самостійні англломовні Зеднані Стейти Америки і Канада, так зпід Португальського панування вийшла самостійна португаломовна Бразилія, а зпід Еспанської влади звільнились і стали самостійними державами ряд еспаномовних республік Латинської Америки: Мексико, Аргентина, Парагвай, Уругвай, Чиле і інші.

Не втрималась імперіялістична Польща «від можа до можа» ні «Ягайлонська», ні «версальська» нашого століття. Всі її імперіялістичні заходи, всі надужиття, всі «перехресцування» Галичини в «Малопольську Сходню» виявились безсилами і сьогодні смішні. Всі запевнення про «невідлучність» Вільна й Львова лишились порожніми звуками.

Перестала існувати колоніальна Голландська імперія, що мусіла погодитись на незалежність, хоч і як недорозвиненої Індонезії.

Не існує вже й Бельгійська імперія бо й Бельгійське Конго теж унезалежнилось.

Були ще й інші держави, що у свій час досягали великої потужности коштом покорених ними народів, але у ході поступового історичного розвитку й відродження підвладних їм націй, ослабли, втрачали свої провінції і, хоч зберегли свою державну окремішність але вже без давніх імперіялістичних аспірацій, як наприклад Швеція, Норвегія та інші.

Тепер, після тих незаперечних історичних фактів, розглянемо велику державну формацію - імперію нашого

ворога. Москва не будувала свого державного життя й добробуту чесною працею. Вона помалу, але систематично підбивала ближчі й дальші народи, забирала їхні території, рабувала їх. Московщина це імперія побудована із самих гріхів і на цілковитому нехтуванні Божих заповідей. Таких учинків Бог не терпить і рано чи пізно за ті гвалти, підбої, розбої, погроми і необмежені грабунки майна й праці жорстоко покарає злочинців.

Чи можна думати, що закон історії пощадить Московську імперію? Так можуть думати тільки ті, що зі страху чи захланности втратили вільність думки. Історія своє зробить.

Теперішній колос ССРСР впаде і Московщина увійде в свої етнографічні межі, як то сталося з усіма іншими великими і багатонаціональними імперіями.

Халдейський цар Валтазар справляв величавий пир. Пили з посудин загарбаних в ерусалимському храмі. Нараз невидима рука написала на стіні царської палати: «Мане, текел, фарес!». . . Пророк Даниїл, що був у царському полоні пояснив цареві ті слова так: «Мане» означає, що Бог вже облічив твоє царство і постановив йому кінець. «Текел» то значить, що тебе зважено, і знайдено дуже легким. А «Фарес» - що царство твоє розділено і віддано медам і персам. І так сталося.

Ці слова — «мане, текел, фарес» нависали над кожною імперією і від того присуду Божого й природної

Божої закономірности не буде винятку і для Москви.

Неминуче наближається час упадку цієї останньої в світі колоніальної імперії. Вона вже переживає великі зовнішні й внутрішні труднощі. Заламується все дужче совітсько - комуністична система господарства, ідеологічна криза комунізму все більше поглиблюється, поневолені народи підносять голови і не хочуть виконувати наказів Москви.

Нехибно прийде день зрушення серед поневолених Москвою народів, а прийде він і серед самого московського народу, який теж не має політичної й соціальної свободи. А Україна пробуджена за останніх сто років таки здійснить свої національні прагнення до відновлення власної державности. Це бажання у одних свідомо, у інших несвідомо - інстинктивно - ірраціонально вирує а то й буває в нашій крові волелюбної козацької нації.

Бо ж ми віримо в Покров Пресвятої Богородиці. Віримо, що Архистратиг Михаїл з сонмом своїх ангелів поборов злих духів. Бо ж ми віримо, що нам pomoже й Святий Юрій - Переможець. Віримо глибоко й переконано, що здійсниться дія всесильного історичного й природного закону Божої справедливости, бо ж свобода — це Божий дар, це гін життя. Віримо, що здійсняться слова Богом посланго нам новітнього пророка й генія що в своїй візії бачив майбутнє і прорік: **«ВСТАНЕ УКРАЇНА».**

~~~~~

«ДАЙ, БОЖЕ, ЩОБ НАШІ ПРОВІДНІ ВЕРСТВИ ХОЧ РАЗ, НЕ МУДРУЮЧИ ЛУКАВО, ПОГЛЯНУЛИ ДОПИТЛИВО НА «ВЧИТЕЛІВ» - СУСІДІВ, ДЕ ДОБАЧИЛИ Б, ЯК ТІ, ЗАНЕДБЮЮЧИ СВОЇ МОНАРХІЗМИ Й СОЦІЯЛІЗМИ, СПІЛЬНИМИ ЗУСИЛЛЯМИ НИЩАТЬ САМОСТІЙНИКІВ — «МАЗЕПИНЦІВ» БЕЗ ОГЛЯДУ НА ЇХНІ ВУЗЧІ ПЕРЕКОНАННЯ, — І, ПІЗНАВШИ ПРАВДУ, СТАЛИ БИ ДО ЗАХИСТУ ВОЛІ Й СЛАВИ УКРАЇНИ, З ГІДНІСТЮ ВИКОНУЮЧИ СВОЇ ОБОВ'ЯЗКИ — КОЖНИЙ НА СВОЄМУ МІСЦІ».

(«Вільне Козацтво» ч. 1, 1947 р.)

Петро Багрій

НА ПОЛЯХ ЗБОРОВА

Як широка й простора є українська земля, так немає на ній однієї місцевості, яка не була б свідком якоїсь більше або менше важної історичної події. В місяці серпні проминуло 322 років, як під Зборовом розігралася одна з найважливіших подій нашого минулого. Це сталося 15-го серпня 1649 року, як це записано в документах, які переховувались в українській католицькій церкві у Зборові.

Повний слави Гетьман Богдан Хмельницький, у своєму поході на Захід, станув в перших днях липня з величезним військом під містом Збаражем й залишивши там при облозі міста головні сили, сам з кількома козацькими і союзними татарськими полками вирушив напроти польського війська, що під проводом самого короля Яна Казимира поспішало на поміч обложеному Збаражеві. Саме тут, коло Зборова, стрінулись оба ворожі війська і розпочалась люта й завзята боротьба.

Кров'ю наповнилась ріка Стрипа, що перепливає через Зборівські поля, бо до 21-го серпня лютував тут без перерви гарячий бій, у якому полягло кільканадцять тисяч польської шляхти і кілька тисяч козацького цвіту. Гетьман Богдан Хмельницький станув табором з частиною свого війська в лісі при дорозі на схід від Зборова, польський король Ян Казимир розложився табором на правому березі ріки Стрипи. Йшов він безпечно, думаючи, що козаки ще далеко. Все ж таки небезпечно було поспішати далі не розслідивши терену та розміщення козаків Хмельницького й тому отаборився під Зборовом, щоби слідуючого дня вислати стежі на розвідку.

Польські табори станули в довгій лінії від села Метенова поряд села Грабківці й Млинівці аж під Зборів.

Гетьман Хмельницький старався заскочити противника несподівано й тому держав козаків в таборі серед ліса і навіть не дозволив своїм стежам забігати необережно наперед. Сам Гетьман підійшов густою дібровою з передніми стежами на горбок ближче ріки Стрипи, виліз на високого дуба, розглядаючи положення місця, розміщення і рухи польських військ. По нинішній день це місце називається «за дубом».

У неділю вранці, 15-го серпня, польське військо зачало переправлятися через ріку двома мостами. Один був повище Зборова під Метеновом а другий пониже Цецови, яким переправився також сам король. Переправу утруднював зливний дощ і густа мряка так, що польські табори переїздили з трудом по розмоклому шляху. Гетьман Богдан Хмельницький бачив цю переправу мабуть з цього самого дуба, з якого попереднього дня розглядав околицю. До першої боевої зустрічі прийшло при переправі через Стрипу під Метеновом. Видно з цього, що ріка Стрипа була тоді більшою рікою як тепер. В часі битви між Метеновом і Зборовом король переправив з більшою частиною війська на лівий берег Стрипи. Тут уставив на рівнині важкий табір і висипав довкола шанці. Сліди цього табору стрічаємо тепер на полях, що так і називаються «шанці». Коли король переконався, що поблизу скриваються у діброві значні сили козаків, почав упорядковувати своє військо до бою. Незабаром стали виходити із-за горбів у діброві козацькі полки і оточити королівське військо. Розпочався завзятий і жорстокий бій, що тривав кілька днів, а в міжчасі полковник Данило Нечай обійшов Зборів і по завзятій січі зайняв місто. Зборівські міщани відносилися дуже прихильно до козаків, даю-

чи їм різні вказівки, прм. показуючи дорогу, де є плиткі рови, невисокі вали і под.

Польське військо з королем знайшлося в безвихідному положенні та при допомозі зрадливого татарського хана вдалось йому врятуватись, заключивши перемир'я з Гетьманом Богданом Хмельницьким.

В 1926-тому році, будучи дяком в українсько - кат. церкві, я відписав вірш про Зборівські бої від діда - жебрака, що співав коло дзвінниці:

Серед поля Зборівського
Видніє курган,

Там положив сорок тисяч
Ляшеньків Богдан.

При гостинці Золочівським
Могила чорніє,

В цій могилі пару тисяч
Козаченьків тліє.

Вірні сини Зборівчани

Щорік споминали,

Як ішли попри могилу

Голови схиляли.

Пошли тобі царство Боже,

Наш Микито Цвяху,

Щось поставив Святий Хрест

Їм за цю заплату.

Михайло Лисий
Козак Рівенського Відділу
Вільного Козацтва

ОДНА НЕЗАПИСАНА ПОДІЯ

Бажання читати книжки я мав завжди, особливо написані на теми старої чи нової нашої історії. Але найцікавішими для мене були спогади про наші визвольні змагання, в яких я брав активну участь від жовтня 1917 року до січня 1920 року. Події на Волині, в Києві, поза ним і знову в Києві — здебільшого бачив сам, жив ними і був у них.

Але про одну подію, про яку нижче писатиму зовсім не згадано. Може вона, була не важлива, може, про неї не знали, а може тому, що ці події відбувалися далеко від нашого центру — Києва, на Волині, в місті Рівному.

Десять наприкінці жовтня 1917 року штаб «Особої армії», що перебував у Рівному, збільшився і головним керівником його став комісар Гусарський, не слов'янської національності.

Комісар Гусарський як большевик, зразу почав скріплювати ці, перед тим гвардійські царські, полки дисципліною, щоб використати бойові одини-

ці у майбутньому і зовсім не дбав про демобілізацію.

Поява комісара Гусарського у Рівному, його ворожа — агресивна діяльність проти українців закривала їх.

Не можу пригадати імен і прізвищ українців ініціаторів, але зразу, із збільшенням «Особої армії», організувалося «Вільне Козацтво» м. Рівного з міських урядовців, учнів старших класів середніх шкіл та свідомих старшин і вояків із самої «Особої армії». Нас було припускаю, 250-300 осіб. Одного з учасників я стрінув аж в 1948 році в одному із таборів ДП, який випадково розповідав про свою участь у «Вільному Козацтві» м. Рівного, і я був дуже радий цій зустрічі. Гадаю, що він є живий і досі, але доля нас розділила: Він опинився у Франції, а я в США. Пан Г. є абсолювент Подебрадської Академії.

Вільне Козацтво м. Рівного спочатку не мало ні зброї, ні обмундирування, ні навіть приміщення. Команда Вільного Козацтва зразу поставила мету — зліквідувати за всяку ціну боль-

шевизм у Рівному. Але це було не легко, бо «штаб» мав свою власну охоронну частину, що стояла у маєткун. Любомирського на краю міста, на схід, над дорогою на Корець. Ця частина була вся складена з москалів і мала усяку зброю, включно з панцерними автомашинами. Гадаю, що її кількість була понад 500 осіб.

Слабким місцем большевиків-«штабу» було те, що старшинські кадри «особої» були здебільшого російські аристократи, і вони також не любили большевиків, ставали осторонь, що нам багато улегшувало боротьбу з ними. Отже і Вільне Козацтво м. Рівного мало виконати тяжке завдання. Треба додати, що багато з козаків і не бачили зброї, наприклад, я сам, бож на той час я був поштовим урядовцем, військової муштри не було, трималися ми групами, сходячись у ранці кожного дня десь на вулиці, де й одержували різні повідомлення і знайомились з новинами.

Одного дня, коли вже випав перший сніг, передавали один одному наказ виїхати на станцію Здолбуново і чекати аж поки не буде нового наказу. Дійсно, чимало нас зібралося на цій станції. Аж десь надвечір один по одному ми пішли в бік Рівного по колії і там зайняли порожні вагони. Тут ми вже були всі віч-на-віч, але ніхто не питав когось, хто він, лише кожен чекав, що робити далі. За якийсь час десь узялася зброя — рушніці і нахивці. Кожному давали в руки вже хивці, показували, як нею користуватися — хто брав у руки перший раз, наприклад, я сам. Тільки тепер ми відчували, що йдемо на серйозну справу, але всі трималися якось поважно, стримано і діловито.

Тут уже були визначені старші керівники, звичайно, з вояцьким стажем. Наказ: слухатися розпоряджень, тихо, без гамору триматися один одного. Приблизно о 10-й годині вечора наш ешалон помалу рушив у напрямку

на Рівне і за якийсь час перед містом, на полі, зупинився, де всі вибралися з вагонів, як було наказано. Ми стояли по коліна в снігу, серед ночі. Нас знову обходили старшини, говорили, як рухатися далі, як триматися. Після цього всі рушили. Уся колона розтягнулась досить довго, йшли в один слід, один за одним, по порядку відділів. Мусіли обійти все місто із сходу полем, зайти ззаду і перше напасті на охорону штабу. Це було досить багато ходи, бо забрало чимало часу. Як почало світати — ми були вже під садибою кн. Любомирського. Очевидно, хтось дуже добре знав цей терен і добре нас провів. Під самою садибою, при повній тиші, ми зайняли вже бойову поставу — розсипалися розстрільною, залягли в снігу, щоб дати змогу призначеним зняти якнайтихше варту. За хвилину й ми рушили бігом через паркани, поміж деревами, оточувати будинки, захоплювати проходи, виходи, вікна та панцерні авта, що стояли на погатові в дворі. Пам'ятаю коли ми постукали у стіни панцерників зі словами: «Виходь, хто там є» — озвались голоси і за хвилину вийшли по двоє з кожного, здали нагани, лише оден сказав, що він теж українець і стріляти в українців не буде. У той час інші вільні козаки увірвалися до приміщень і, штовхаючи прикладами, будили «товаришів», щоб зараз збиралися до виходу і виїзду «домой». За якийсь час досить велика колона під ескортою вільних козаків маршувала до зал. станції Рівне, де була наладована до нашого ешалону і відпрвлена на схід.

Тепер ми мали приміщення, зброю і все, що мала охоронна частина «штабу-особої» включаючи і панцерні авта.

Нашвидку, перестроївшись, дозброївшись панцерниками, ми рушили до центру міста, до будинку штабу. Була 7-8 година ранку. Я зайняв місце на панцернику збоку, інші на авті, а деякі йшли по боках вулиць. Досить

грізна колона рухалась до центру міста.

Але тут ми зустріли вогонь з боку штабу. Оборона була міцна, я б сказав фахова. Тут тільки я побачив, і то перший раз, поранених і забитих. Знятий з авта, мій товариш Михайло Головатенко, урядовець пошти, родом із Чернігівщини, були й інші, імен яких не пам'ятаю. Тут зав'язалася справжня фронтова війна. Центр міста перетворився на справжнє поле бою. Першого дня штаб не був узятий, хоч наступ тривав до самого вечора. Але вільні козаки увесь час тримали ініціативу у своїх руках, маючи за свою вихідну позицію маєток Любомирського. Бій тривав другий і третій день — і аж цього дня штаб піддався, але самого комісара Гусарського не було в ньому; він утік з прибічниками.

Припускаю, що у проводі Вільного Козацтва стояли люди фахові, можливо, що діяли за вказівками з Києва, а, може, були й самі надіслані звідти, бо після похорону жертв боротьби з

більшевиками у Рівному увесь відділ Вільного Козацтва був покликаний до Києва. Не всі виїхали, скільки нас було, але сотня прибула до Києва. Розмістились ми на Лук'янівці, на Федорівській вулиці, і щодне були на охороні телеграфу чи пошти. Пізніше, під час боїв у Києві, ми мешкали у цирку Шато, Миколаївська 2.

У Києві з найближчих моїх товаришів згинув на Вел. Підвальной Федір Возняк із Волині. Тут Рівенські вільні козаки були поприділювані до різних частин, що були в Києві, і як окрема частина Вільного Козацтва перестав існувати.

Події у Рівному перешкодили більшовикам створити свої сили на заході України.

На закінчення скажу, що я не претендую на повне висвітлення подій у Рівному, може хто ясніше змалює ці події, але гадаю, що взагалі події у Рівному варті уваги.

(«За Державність» збірник ч. 10. Скорочено).

УЧАСТЬ УВК В ЗБРОЙНІЙ БОРОТЬБІ УКРАЇНИ

Українське Вільне Козацтво брало активну участь у збройній боротьбі за відроджену Українську Державу в роках 1917-21. Про те є багато доказів але вони розкидані в спогадах учасників на сторінках різних часописів і інших видань. Коротко занотував їх і проф. Дмитро Дорошенко в своїй «Історії України 1917-1923», виданій в Ужгороді 1930-го року. Тут подамо кілька уривків про те зі сторінок цієї документальної й капітальної праці нашого св. п. ученого історика.

Стор. 221. ... «більшовики готують Українській Народній Республіці удар в спину, вони скупчують своє військо на Волині, в Гомелі і Брянську, щоб іти походом на Україну. Отже український уряд мусів ужити своїх заходів для оборони і закликати на поміч ар-

мії Вільне Козацтво».

Стор. 279. ... «В критичний момент довелося шукати опори... в добровольчих формаціях, перш за все у Вільному Козацтві»...

Стор. 281. ... «вночі з 15 на 16 січня (ст. ст.) сталися в Києві поважні події: полк Сагайдачного станув на підмогу більшовиків і захопив Арсенал. Вільне Козацтво оточило Арсенал, почалася стрілянина...».

Стор. 285. ...«в ніч з 3 на 4 лютого спільними силами Вільних Козаків здо було штурмом Арсенал».

Стор. 285. ... «Команда рішила обороняти ст. Крути. Всього було юнкерів, студентів і гімназистів 250 чоловік та 100 гайдамаків і Вільних Козаків...».

Про збройний опір Вільного Козацтва писали і наші вороги і це чи не є найкращим документальним доказом про збройні заслуги УВК для тих, хто стоячи осторонь від нашого Козацького Руху і не знаючи його минулого, сумніваються в тих заслугах.

Головнокомандуючий московсько-большевицької армії, яка оперувала проти України, В. Антонов - Овсієнко писав в «Ізвестіях ВЦК» таке:

...«Революційна російська армія пройшла Україну, змітаючи на своєму шляху все, що мало ознаки буржуазно-шовіністичного сепаратизму. На Україні зустрінули ми оригінальну організацію буржуазної самооборони. Особливо дався в знаки звенигородський повіт, де український шовіністичний націоналізм збудував собі фортецю в формі т. зв. «Вільного Козацтва». Ця організація не тільки не допустила нашої влади в повіт, а навпаки, сама перейшла до наступу і це

заподіяла чимало шкоди нашим військам. Мені дуже шкода, що мені не довелося зруйнувати це гніздо, потопити в калюжах крові тих, що посміли підняти руку на червону армію».

**

Вільне Козацтво продовжувало боротьбу проти большевиків в складі українських військ, зокрема на Лівобережжі в 1919 році, де був Чернігівський Кіш Вільного Козацтва. (Збірник «За Державність» стор. 127 — стаття Ген. штабу Полк. В. Савченка).

Українське Вільне Козацтво брало збройну участь в боротьбі проти большевиків і за другої світової війни, коли загинув Військовий Отаман Іван Бірчак-Волошин. За тих часів вільні козаки воювали зі зброєю в руках також в складі інших військових формацій. Були вони і в Карпатській Січі, і в Українській Національній Армії і в Українській Повстанській Армії.

Журнал «УКРАЇНСЬКЕ КОЗАЦТВО» потребує дістати ще 500 нових передплатників і тим самим здобути сильнішу фінансову базу, щоб змогти знизити передплату і появлятися частіше.

ШАНОВНИЙ ЧИТАЧУ, ТО Ж ПРИДБАЙТЕ І ВИ ЩЕ ОДНОГО ПЕРЕДПЛАТНИКА !

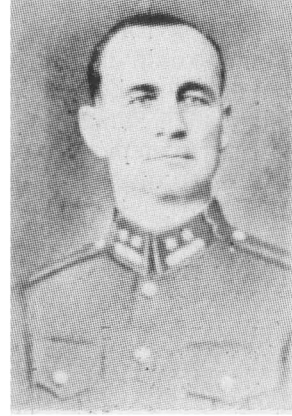
А ЧИ ЗАПЛАТИЛИ ВИ САМІ ПЕРЕДПЛАТУ ЗА МИНУЛИЙ РІК 4.00 ДОЛ. ТА 5.00 ДОЛ. НА РІК 1972-ИЙ ?

СТАРШИНИ УВК УЧАСНИКИ ЗБРОЙНОЇ ВИЗВОЛЬНОЇ БОРОТЬБИ УКРАЇНИ

Полковник Микола Янів
Член укр. ради 18 Грен. Карського полку та 1 і 5 Грен. дивізій. КОМАНДИР КУЛЕМЕТНОЇ СОТНІ ЧЕРНИГІВСЬКОГО ВІЛЬНОГО КОЗАЦТВА та партизанського гайдамацького загону. В р. 1918 адютант мобілізаційної частини штабу 9 ої п. дивізії. В р. 1921 в. об. начальника нагородного відділу Персональної Управи Військового Міністерства. **УЧАСНИК БОЮ ПІД КРУТАМИ.**

Поручник Ілько Шаповал
Член укр. полкової ради 67 п. Тарутинського полку. **СТАРШИНА** повітової СОСНИЦЬКОЇ СОТНІ УКРАЇНСЬКОГО ВІЛЬНОГО КОЗАЦТВА, о-після 29. п. Борзенського, потім 3-го полку Чоїномоорського коша, далі в Культурно-Освітньому відділі Штабу 1-ої Запорозької дивізії.

«МИ ПОВИННІ ДИВИТИСЬ В МИНУЛЕ, ЩОБ ВИТЯГНУТИ КОРИСНУ
ДЛЯ НАС НАУКУ ЗІ ЗРОБЛЕНИХ В НЬОМУ ПОМИЛОК ТА ЩОБ
СКОРИСТАТИ З ДОРОГО КУПЛЕНОГО ДОСВІДУ»

Джордж Вашингтон

Іван Гнойовий

Я — КОЗАК!..
(Спогад)

Пригадую собі останні дні листопаду 1916 року в Київській Константинівській військовій школі. Всі вже іспити і вправи, як військові, так і шкільні, закінчено й юнаки переживають, так би мовити, переходовий час між юнаком і молодим старшиною.

Для всіх, хто закінчив цю військову школу, були місця при полках російської армії, але їх треба було розібрати згідно вказаної юнаком успішності. При «дванадцяти бальній» оцінці загальної успішності юнака всяке дрібне збільшення чи зменшення висоти оцінки пересувало вас вперед чи назад. У цій «драбинці успішності» на 343 юнаків я був 39-м. Отже, ні першим ні останнім.

Вийшов я до Одеської Військової Округи, до якої трохи тоді боялися йти — близько фронту, навіть дрібна «дірка» в фронті й вас негайно можуть вислати на «затичку», як це трапилося зі мною під Конюхами в 1917 році. Правда, це трапилося зі мною не так уже й швидко — я з півроку пробув у Катеринославі в 271-му запасному полку і аж тоді мене вислали на фронт і дійсно на «затичку» «дірки в фронті» під Конюхами.

«Фронт?» — є над чим подумати. . . Але я себе потішав тим, що не всі на війні гинуть, чи повертаються додому каліками. . .

З того часу пройшло багато літ, але я ніяк не можу забути одного вечірнього наказу, прочитаного перед фронтом наших юнаків, у якому гвардія запрошувала «різничинців», що закінчили школу по «першому розряду», вступати до їх на службу, але лише на час війни. З переходом армії на мирний час — їх буде звільнено чи перенесено до інших армійських частин.

«От тобі й ХХ століття!» — думав я, стоячи в лаві цих «різничинців». «Хо-

роша заохота до захисту такого стану!» . . .

Шкільна військова влада про нових старшин дбала, щоб вони відповідно виглядали й мали все необхідне для старшини й вояка.

Так кожний із нас був обутий і зодягнений, як кажуть — «з голови до п'ят.» Видано було навіть теплу білизну й дві пари чобіт: похідні й вихідні.

Із зброї отримали ми лише шаблі, тоді як револьверів на той час не було й ми їх не отримали. Про це видали нам відповідні посвідки. Треба при цьому сказати, що в російській армії тоді взагалі бракувало зброї й набоїв.

Із помічних приладів я отримав далекогляд, планшкетку з компасом і годинник.

***

Одного дня до юнацьких спалень загостив і шкільний ад'ютант із пачкою паперів під пахою, які й почав роздавати юнакам. Роздавши ці папери, ад'ютант звернувся до юнаків із попередженням, що він роздав «проект наших службових реєстрів», які кожний мусить уважно проглянути й прочитати. Коли б була якась помилка, то сказати про це йому й він її виправить, бо коли «проект службового реєстру» пройде «указом його імператорської величності», то вже тоді нічого не можна буде зробити. . . Сказав і вийшов. Отже, треба буде дуже уважно прочитати цей проект, думаю і починаю його переглядати.

Читаю: ім'я, по батькові, прізвище — все гаразд. «Сословіє» (стан) — «із крестьян» — «Що?». . . Перечитав це «із крестьян» ще раз. Навешті беру рішучо шапку на голову, в руку «проект» і швидко йду до ад'ютанта в канцелярію.

До ад'ютанта підхожу службовим кроком . . . Різко стукнули закаблуки й моя рука рвучко прилипла до піддашшя шапки. Чітко й голосно рапортую: «Пане сотнику! юнак Гнойовий цього «проєкту» підписати не може!». — А то чому? — запитує ад'ютант. «Тут у цьому «проєкті» написано, що я «із крестьян». — Я не «із крестьян» — «Але ж ви і не шляхтич», каже ад'ютант. «Так, я не шляхтич... я козак!» Не все то однаково? — каже ад'ютант. «Ні, кажу йому, це не кожному однаково, а для мене тим більше. — Мої предки не були кріпаками!»...

«То який ви козак? — донський, кубанський чи якийсь інший?» запитує мене ад'ютант. — Ні донський, ні кубанський — кажу йому.

Але, дійсно, як йому себе назвати? Назвати себе дійсним іменем, тобто українським козаком, то це ж страшно не «мазепинство» на той час і не бачити тобі не тільки старшинської ранги, а може позбудешся й волі. Отже, й так зле й так недобре.

Коли б це питання стану було знане мені раніше, то я б дістав би посвідку з моєї волости, де було б написано по трафарету (перекладаючи на українську мову, примітка Редакції) так: «Пред'явник цього козак (ім'я, по батькові, прізвище) Омельницької волости, Кременчуцького повіту на Полтавщині». А так, коли ад'ютант чекає на мою відповідь, яку я мушу йому дати, й то негайно, треба знайти якийсь вихід із цього прикрого становища.

Швидко перебіраю в своїй голові, що можна йому сказати й зупиняюсь над назвою «Малоросія» й «Малороси» термін, який властиво для нас впровадили москалі. Мусять же врешті толерувати **свою видумку!**... Звер-

таючись до ад'ютанта, кажу йому, що «я — малоросійський козак?»...

— Е, каже ад'ютант, так написати «нельзя» (неможна). «То я такого «проєкту» й не підпишу», в тон йому

я **відповідаю.**

Рвучко салютуюю ад'ютантові й обертаюся до дверей, щоб вийти з канцелярії.

«От тобі й підвищення до старшинської ранги! Непослух начальству!... Чи викинуть салдатом до якогось полку, чи просто вишлють на фронт? До цієї біди вони, ще, думаю, можуть витягнути й моє свідчення, яке я склав перед вступом до школи, а саме: що я не тільки не належав до політичних партій, але навіть не знав про їхнє існування... А тепер він — «малоросійський козак!».

Нагально вірує думка за думкою в моїй голові.

«Чорт їх бери, думаю, але їхнього паперця я таки не підпишу!».

Уже взявся за ручку дверей, щоб вийти з канцелярії, аж чую: — Юначе! Підждіть... Я обернувся. Ад'ютант стояв серед кімнати й видко про щось міркував. Врешті звернувся до мене з попереднім питанням — То ви козак, але не донський, і не кубанський чи ще якийсь.

Я стверджуючи йому відповів, ставновчо підкреслюючи, що я — козак!

Ад'ютант мовчав. Врешті він первав свою мовчанку й запитав мене: — А до якої губернії ви належите, юначе? — Кажу йому, що до Полтавської. — В такому разі, каже ад'ютант, тут ми ннапишемо: «козак Полтавської губернії». Згідні з цим? — запитує мене.

У відповідь салютуюю ад'ютантові й залишаю канцелярію.

14. III. 1969 р. Бофало.

Володимир Гладич

2-ГА УКРАЇНСЬКА ДИВІЗІЯ УНА

Це правда що про 2-гу Українську Дивізію УНАрмії є дуже мало опубліковано, хоч написаного матеріялу є багато. На цю обставину зложилися — на мою думку — оправдані різні причини. Та вже узгіднено почати деякі матеріяли публікувати і тому я, як колишній Начальник Штабу 2. У.Д. УНА тут подаю загальні інформації про цю бойову частину.

Бригаду було сформовано з полонених українців б. вояків совітської армії та з допоміжних поліційних баталіонів. Приймалося виключно бувших вояків при чому підстаршинам і старшинам на місці роблено короткі устні іспити. Знаю те тому, що я належав до комісії набору від першого дня організування Бригади. В Бригаді було біля 80 % придніпрянців.

Бригада ніколи не мала німецької назви бо з німцями жодних зносин не мала аж до часу прибуття на фронт в Чехії.

Підчас організаційно - вишкільного (Німець) і вишкільного (Гляц) періодів, Бригаду підпорядковано лише і виключно Командуючому УНА Генералови П. Шандрукові, який в організаційно - вишкільному часі (час біля 6 тижнів) в Німецьку відвідав Бригаду 3 рази.

Генерал П. Шандрук призначив був Командиром Бригади Генерального Штабу Полковника П. Дяченка.

Етат Бригади уклав Полковник П. Дяченко, а затвердив його Генерал П. Шандрук.

Бригада складалася з 3-ох курінів штурмової піхоти, батерії тяжкої протипанцерної зброї, резервного куріня, звязкової сотні, сотні саперів, санітарних, господарських та інших частин разом біля 3,900 осіб.

8. квітня 45. р. Бригада склала присягу на вірність українському народови і українській державі, яку уклав Генерал П. Шандрук. Підчас промови

до Бригади в той час Генерал П. Шандрук підкреслив що — мовляв — честь Вам, бо Ви є перша бойова частина УНА, яка складає присягу на вірність Україні! Під час того святкування гостювала у нас Капеля Бандуристів ім. Т. Г. Шевченка під керівництвом маєстра Гр. Китастого. Присягу перевів о. Митрат Ф. Білецький.

При Бригаді чи в Бригаді не було жодного німця, навіть звязкового; одного разу з Генералом П. Шандруком приїздив до Бригади німецький Полковник Л. Вольф, який мав перевірити забезпечення Бригади харчами. Харчі довозилося до Бригади німецьким транспортом, але розподіляли їх виключно наші старшини. Крім того, команда впоряду та бойових вправ подавалася лише в українській мові.

Для листування зі Штабом УНА, вживалося українського штампу — «Штаб Окремої Протипанцерної Бригади УНА» і тому мені здавалося, що кожному підстаршині з стажем є відомо, що Окрема Бригада рівняється Дивізії!

Бригада пересилала свої справоздання до Штабу УНА і я часто, навіть кілька разів в тижні, зголошувався особисто в різних справах у Штабі УНА.

В наслідок заходів Генерала П. Шандрука, Бригаду було приділено до Групи Армій Нім. Середнього Фронту, яким командував Фельдмаршал Шернер, а безпосередньо до Панцирного Корпусу Генерала Графа фон Штрахвіца і там Бригаду в повній мірі забезпечено технічними матеріялами.

Так само під час перебування Бригади на фронті, до неї не було приділено жодних німецьких звязкових, бо командири курінів і сотень та всі старшини на відповідальних становищах говорили бездоганно німецькою мовою.

А даліше, 27 квітня 45 р. Бригаду

було введено в тяжкі бої за Бавцен проти червоних сил, який (Бавцен) наша Бригада відбила. Пізніше перекинено наші частини на північ проти комуністичної польської Дивізії ім. Косцюшки, якій ми завдали великих втрат беручи сотні вояків в полон, маси зброї та різного військового «добра», проломивши фронт і посуваючись вперед, при порівнюючі малих втратах. Та сусідні німецькі частини морально вже заломані почали відступати і довелось давати наказ відступу.

Перед нашою Бригадою ворог був розбитий, не був в силі нас переслідувати і відступ був майже без втрат. Змучені боями, безсонням і відступом, присуплено до будовання нових оборонних становищ. Полковник П. Дяченко виїхав по виклику до Штабу Корпусу і якраз в час його несприятливості проголошено капітуляцію Німеччини.

Німці панічно кидають зброю. Штаб Бригади дає наказ частинам відступати на захід в прямому напрямку до Ельби — ріки. В той час наш Штаб ще мав точні інформації про рух ворожих сил. Всім командирам частин переслано точні інформації про ситуацію.

Відмарш на захід був дуже тяжкий, хоч ворог нас не переслідував. Він старався всі там військові частини окружити і не допустити вислизнутись з їхніх рук. Тому щоб сповільнити наш відступ і віддячитися за Дивізію Косцюшки, большевцькі літаки ескадра за ескадрою низькими полетами на протязі цілого дня шматували наше помучене вояцтво. Там Бригада понесла 60 % знищення в людях і матеріалі. Ніч була спокійна і по короткому відпочинкові даліше форсованим маршем відходили ми на захід. Треба було зайнятися раненими та вбитими. При тому вже тут багатьох вояків зникало, перебираючись в реквіроване в німців цивільне вбрання і губилось серед населення.

В 4-тій годині ранком ще наші сані-

тарні вози (це все що нам залишилося) переїхали з раненими через Ельбу. Коли ж наші частини — розбитки добились туди вже в 8-ій годині ранку, то вже всі мости були обставлені большевиками. Ми в оточенні!

Скрившись в глибоких лісах ми провели розвідку над Ельбою і на підставі зібраних інформацій рішили залишки Бригади розділити на групи по кілька осіб (один що знає німецьку мову) і самостійно кожна група має пробиватись до американців. Я особисто відійшов з останньою групою.

Багатьох большевики вилунали, багатьох розстріляли, напевно сотні заклані в табори. Частина дісталась до Баварії. Там вояки Бригади не тільки що вдержували між собою звязок але взаїмно допомагали собі пролазити різні «скринінги». Включилися активно в роботу Військового Центру при ЗП УГВР, а після того працювали в різних військових референтурах, військовими референтами і інструкторами на різних військових вишколах. А даліше вояки Окремої Панцерної Бригади виїхали до Австралії, Аргентини і Америки та включилися активно в інші наші комбатантські організації.

З повщого видно, кому підлягала і яке командування мала Окрема Протипанцерна Бригада. Звичайно, що після приділення її до Генерала графа фон Штрахвіца, підлягала йому під оперативним поглядом, як і інші частини УНА підлягали німецькому командуванню.

Підчас перебування Бригади в резерві Панцерного Корпусу, Полковник П. Дяченко одержав наказ від Генерала П. Шандрука переіменувати Бригаду на 2. Українську Дивізію. Наказ був відчитаний під час вечірнього апелю в сотнях. Мені відомо, що Ген. П. Шандрук особисто таємно наказав Полковникові П. Дяченкові використати всі можливості і не втягатися в бій, та при першій нагоді відтягти цілу частину на захід, але — на жаль — такої можливості не було.

З ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОГО ВІЛЬНОГО КОЗАЦТВА НА 55-ТОМУ РОЦІ ІСНУВАННЯ

АРХИЄПИСКОП УАПЦ ВЛАДИКА ІОВ —
ГЕНЕРАЛЬНИЙ КАПЕЛЯН УВК

Владика Іов народився 1. січня 1914 року в м. Крем'янци на Волині в родині Якова Скакальського і його дружини Анни з дому Федоринчик і при св. хрищенні одержав ім'я Василія. Після початкової школи Василій студював в Духовній Православній Семінарії в Крем'янці, після закінчення якої зголосився бути послушником у славній Свято-Успенській Почаївській Лаврі. В 1936 р. прийняв він чернечий постриг з іменем Іова та був рукоположений в сан ієродіякона, а в році 1938-му в сан ієромонаха.

Поза любов'ю до Церкви молодий ієромонах жив ще й любов'ю до свого українського народу, за що терпів від польської поліції і навіть був запроторений до в'язниці, з якої його визволила в 1939 році Друга світова війна. Далі почалися переслідування національно-свідомого духовенства з боку московсько-східської безбожницької влади. Це примусило о. Іова переселитись на Захід і до 1943 року він працював в Холмі в Духовній Консисторії.

В тому ж році о. Іов став капеляном 1-ої Української Дивізії УНА та разом з дивізією

попав до англійського полону в Риміні, в якому перебував два роки.

До 1951 року виконував пастирські обов'язки для наших людей в Англії а по переїзді до Канади, спершу перебував в скиті Св. Миколая в Грімсбі а потім до 1964 р. був секретарем Митрополичої Канцелярії у Блаженішого Митрополита Іларіона Огієнка. Далі, в роках 1964-67 був духовним опікуном Богословського факультету св. Андрія при Манітобському університеті і за старанню та віддану працю був нагороджений саном Архимандрита.

В роках 1964 та 1966 о. Іов відбув подорож по Святій Землі і про свої враження та про все, що він бачив і спостерігав за тої подорожі, написав цікаву, багато ілюстровану працю «Паломництво по Святих місцях Сходу» на 200 сторінок, видану в Едмонтоні 1966 року видавництвом «Наша Культура».

В році 1967 о. Іов перенісся до ЗСА і 13. жовтня 1970 року Собор Єпископів УПЦ підніс його в сан Єпископа, призначивши Єпископом-Вікарієм Митрополита Іоана Теодоровича для УАПЦ в Південній Америці.

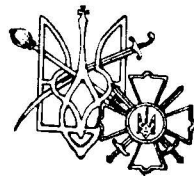
Собор УКЦ в ЗСА в днях 14-17 жовтня 1971 р. підніс його в сан Архиепископа.

Дня 20. липня 1971 р. Преосвященний Владика Іов дав ласкаву згоду бути Генеральним Капеляном УВК для козаків православного віровизнання. Цю вістку всі ми прийняли з великою радістю та глибокою вдячністю, бо після смерті св. п. Єпископа Олександра Новицького те почесне становище лишалося ніким не зайняте.

Згідно з приписами статуту УВК Владичі Іову надано звання Почесного Козака а на підставі Правильника Гонорової Ради — рангу Генерал-Хорунжого Українського Війська в УВК. Нагородна ж Рада Хреста Українського Козацтва відзначила Владику, як кол. Капеляна 1-ої Укр. Дивізії УНА, тим Хрестом з мечами та золотою й срібною лавровими гілочками на стьоці.

Дай же, Боже, нашому Дорогому Владичі міцного здоров'я і багато сил для служби Богові й Україні на честь і славу Українському Козацтву на многі, многі, многі літа.

Генеральна Управа УВК

НАДЗВИЧАЙНА ВЕЛИКА КОЗАЦЬКА РАДА

Згідно з приписами статуту УВК розд. VIII, арт. 24 та розд. VII, арт. 18 і 19, після смерті св. п. Військового Отамана УВК Генерала Віктора Дяченка, його заступник Наказний Отаман Інж. Антін Кущинський скликав Надзвичайну Велику Козацьку Раду для вибору нового Військового Отамана для урядування до кінця поточної каденції — до 31 грудня 1973. року. Тому, що 65 уновноважених делегатів до законної участі в рішеннях НВКРади перебувають в різних країнах вільного світу, то сесія її відбулася кореспонденційним способом в часі від 16. травня до 22 листопада 1971 р. Для керування сесією вибрано Президію в складі Побратимів: Ант. Кущинського як голови, який передав провід урядуючому своєму заступникові Мих. Петрунякові, та секретарів — Андрія Новицького й Льва Струка. Для підготовки виборів покликано Номінаційну Комісію на чолі з Головою Гонорової Ради УВК

Побратимом Петром Федоренком, яка на підставі анкет, одержаних від членів НВКРади, подала протокольний внесок вибрати на становище Військового Отамана — дотеперішнього Генерального Писаря Ант. Кущинського, а на Генерального Писаря — дотеперішнього Генерального Контролера Павла Бабяка, а на Генерального Контролера — Антона Артимовича. Цей внесок Президія НВКРади розіслала для дефінітивного голосування і члени нашого найвищого органу — делегати НКРади ті, що взяли участь в голосуванні, всі подали свої голоси «ЗА» той внесок крім лише одного голосу. Крім того, НВКРада затвердила внесок св. п. Військового Отамана В. Дяченка про уділення звання Почесних Козаків УВК заслуженим на полі української культури Побратимам: Проф. Д-рові Володимирові Кубійовичеві та маестрові Василеві Ємцеві.

З ЖИТТЯ 17-ТОЇ СТАНИЦІ УВК

21-го вересня 1971 р., в домівці австралійських пластунок, в Елізабет, півд. Австралія, відбулась перша товариська зустріч членів Станиці.

Вечір був напридиво погідний та теплий, з таким же настроєм вітав членів і гостей отамаан Станиці Микола Висоцький.

Основною метою товариського вечора було заізнати один-другого, скріпити побратимську козацьку дружбу між членами Станиці, та громадянством взагалі, як теж святочно удекорувати Козацьким Хрестом побратимів; сот. Михайла Лесіва і хор. Михайла І. Добриденка.

Вітаючи членів і гостей, отамаан Станиці, з'ясував про завдання УВК у боротьбі українського народу за свою Самостійність.

Удекоровуючи Козацькими Хрестами побратимів Українського Вільного Козацтва, о-

тамаан зазначив, що для нього припада велика честь вручити Хрести нашим Побратимам, які, як колишні вояки УПА й 1-ої УД УНА, перейшли цей тернистий шлях наших змагань і далі працюють на користь нашої Батьківщини.

Другою частиною нашої програми було спільне прийняття, приготоване нашою посестрою адм. п-хор. П. Добриденко. За гарно накритими столами засіли члени Станиці й запрошені гості в числі 40 осіб.

Милі звуки стрілецьких пісень, викликали у всіх присутніх приємне почуття приналежності до Великої Козацької Сім'ї.

Дав би Бог, щоб завжди й усюди в такій дружній атмосфері влаштувалися такого рода товариські зустрічі, бо тільки тоді зможемо дійти до нашої спільної мети.

Присутній

Члени Управи ст. УВК ч. 17 ім. Ген. Хор. Тараса Чупринки в Аделаїді в Південній Австралії. Від ліва до права: сидять — Хор. Михайло І. Добриденко заст. отамана, Значк. Микола Висоцький отаман станиці, Чот. Іван Коваль запасний член; стоять — Підхор. Теодосій О. Андрушко станичний писар, Значк. Микола Л. Висоцький станичний скарбник.

Удекоровані Хрестами Українського Козацтва старшини ст. УВК ч. 17 ім. Ген. Хор. Тараса Чупринки в Аделаїді, Південна Австралія: Сотник Михайло Лесів к. вояк УПА (на знімці зліва) і Хор. Михайло І. Добриденко к. вояк 1-ої Укр. Дивізії УНА (на знімці зправа). Посередині — Отаман станиці Значк. Микола Висоцький.

Клявдія Словінська

ПРОХАННЯ МАТЕРІ

Синку,
 Не бери за жінку
 Чужинку!
 Твоє кохання красне,
 Спалахне і погасне,
 І потягнуться дні
 Сірі, нудні...
 Чужі забави,
 А також і страви
 Набриднуть;

І ти навіть у дощ
 Побіжиш до мами на борщ...
 Синку,
 Не бери чужинку!
 Кохай у ній,
 Чужій,
 Розум і грацію,
 Та не забувай про націю-
 Що дано Богом і батькам-
 Вічно з нами.

КОЗАЦЬКЕ ВЕСІЛЛЯ В ФЕНІКСІ, АРІЗОНА

6-го листопада 1971 р. в грецькій православної церкві в Феніксі о год. 4-й по пол. відбулось вінчання молодої пари: інж. Володимира Феценко-Чопівського з Генією Підляшешською.

Обряд шлюбу виконав протоієрей о. Андрій Ільїнський, настоятель УПЦеркви з хором тієї ж церкви під орудою п. О. Савуленка.

Простора церква була заповнена рідними, гостями та знайомими молодих.

Обряду церемонії доповнювали 5 пар дружки; панни — Галина Підляшешська, Надія Івасівна, Уляна Костів з Шикаго, Люба Комар з Канади, Ганя Кураєв з Денверу, Кольорода та маленька Соня Захарчуківна з Феніксу; панове — інж. Володимир Білінський з Каліфорнії, як старший, Віктор Кисіль з Нью Джерсі, Юрій Ільїнський з Вашингтону, Зенко Попович та Том Папас з Феніксу.

Після привітів молодій парі від всіх присутніх і фотознімок всі переїхали за місто до великої репрезентативної салі в Монтен Шедов готель в Скатсдейлі, де о год. 7.30 вечора розпочався бенкет, в присутності понад 250 гостей.

При вході на салю молодих зустрів староста церемонії п. Багінський з Рочестеру

під звуки фанфарного козацького маршу для вшанування молодого, що є Генеральним Осаулом Зовнішніх Зв'язків Укр. Вільного Козацтва.

По відчитанню молитви п-отцем А. Ільїнським ведення церемонії перебрав п. полк. Альберт Коен — ексекутивний директор Комітету Поневолених Народів, відділ в Феніксі. Полк. А. Коен враз з друзями п. інж. В. Білінським та Ю. Ільїнським відчитали привітальні письма та депеші.

З великої кількості привітів належить відмітити наступні:

Від д-ра Ку Чінг-Канга, Голови антикомуністичної Ліги з Формози, який також прислав коштовний подарунок для молодої, Губернатора Арізони Джека Вільямса, сенатора Беррі Голдвотера, сенатора Пауля Феніна, сенатора Боба Долла, конгресмена Джана Родеса, конгресмена Сама Штайгера (всі з Вашингтону), д-ра Я. Стецька — Голови АБН, Екзекутиви Укр. Конгресового К-ту, Т-ва Укр. Інженерів - Бурбанк, Каліфорнія, Генеральної Управи Укр. Вільного Козацтва з Шикаго, Протопресвітера п.-отця Федора Білецького з Шикаго, п.-отця М. Гюрошка, п.-отця Колодія — настоятеля укр. католицької церкви в Феніксі, маестра Володимира

Божика з Каліфорнії, М-ра Івана Базарка — директора канцелярії УККА, редактора д-ра Володимира Душника з Нового Йорку, президента місцевого Т-ва «Тризуб», Директора Національної Республіканської Партії п. Л. Паштора та інших.

З присутніх на салі відмічаємо: стейтвого сенатора Конана, Голови Найвищого Суду в Феніксі п. Пальмера з дружиною, секретаря сенатора Голдвотера п. Джансона, Голови Молодих Американців за Свободу п. Роберта Матгона, Голови Молодих Республікантів п. Тома Папаса, приятеля молодого з Шикага п. Олександра Сокологорського, родини молодого з Шикага, Канади і Віскансіна та представників місцевих колоній: сербської та литовської на чолі з п. генералом Міжелісом з

дружиною.

Після роздачі весільного торта та короваля, який привезли з Шикага з пекарні п-ва Дмитрашів, як весільний подарунок, та зложення привітів присутніми гістьми, перейшли до танців, які розпочала пара молодих.

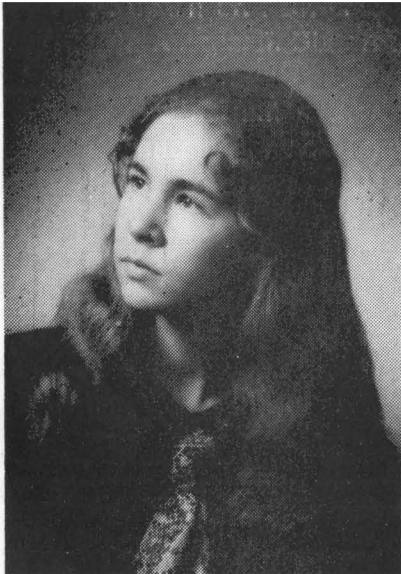
Банкет тривав до пізньої ночі і не всім хотілось роз'їздитись з так знаменного весілля, що на довший час залишиться в пам'яті укр. колонії в Феніксі.

На другий день в місцевій пресі проявився опис шлюбу, а дня 9-го молоді від'їхали в пошлюбну подорож до чарівного Мексіка.

Дай Боже молодій парі щастя й здоров'я в їх життю і «МНОГАЯ ЛІТА».

Редакція «У. К.»

КОЗАЦЬКА ВНУЧКА — ВИНАХІДНИЦЯ

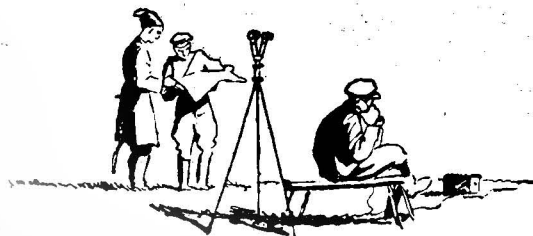
Юначка Вікторія Паукштис, студентка середньої школи в Чикаго, внучка о. Капеляна-Полковника УВК Протопресвітера Григорія

Сівак-Сіваченка винайшла новий дешевий спосіб визначення групи крові типу «А» за допомогою екстракту з бобів. Чотирирічні експерименти, що вимагали великої наполегливості, самопосвяти, часу й енергії 16-річної учениці увінчалися успіхом. Директор Гематологічного відділу Інституту ім. Гектоена д-р Ніколас В. Костеа твердить, що винайдений Вікторією спосіб буде дуже корисний для кров'яних банків з-за низьких коштів визначення групи крові. Американська преса широко публікує про цей успіх молоді українки.

Перед загальним вживанням цього способу Вітя повинна ще перевірити кілька тисяч інших груп крові. Досі вона перевірила 250 кров'яних груп із 100%-вою точністю.

Але при такій науковій спосібності ця мила юначка є життєрадісним дівчам. Вона чудово грає на фортепіано, дуже добре вчиться та взагалі є рухливою і активною в шкільному житті.

Вітаємо її з таким успіхом в її дослідах та бажаємо їй багато щастя і дальших досягнень на радість її Вельмишановним: мамі, дідусяві й бабусі та на славу Козацькому роду, що не має перекладу!

Подаємо сумну вістку, що дня 28-го жовтня 1971 р. в Трентоні відійшов у вічний похід по тяжкій хворобі сл. п. ЛЕВ ЛЕПКИЙ Поручник кінноти У.С.С. і У.Г.А., автор стрілецьких пісень, щирий прихильник Козацької Ідеї і передплатник «Українського Ко-

зацтва».

Високодостоїнній Пані Вдові Покійного та всім Побратимам УСС-ам складаємо найглибші співчуття.

**Генеральна Управа УВК і
Редакція «Українського Козацтва»**

ЦІКАВА СТАРОВИННА КНИЖКА

Та книжка звеється: «Новейшая география Российской Имперіи». Її автор Евдокім Філіппович Зяблонскій Видано її 164 роки тому назад в місті Москві 1807-го року. Друковано її «С дозволення Ценсурного Комітета учреждённаго для округа Императорскаго Московскаго Универсітета». Отже, маємо «урядовий документ».

Третій розділ книжки говорить «О обитателях государства, їх языках, вере і упражненіях народных», то є: Про населення держави, його мову й заняття. Там автор подає, що тоді в Російській Імперії було 43 мільйонів душ громадян і що те населення складалось з кільканадцяти націй (в оригіналі — «народов»). Далі він зазначає, які то були народи, а саме: «росіяне, казакі, полякі, латвіші, немці, грекі, армяне, індієйці, фінське, татарське, монгольське, самоєдське» і т.д.

Про москалів (в оригіналі — «росія») висловлюється так: «Росіяне — владеющій народ в Россійском государстве, живут везде в Россії».

А про козаків подає так: «Казакі, коі

суть; а) Донське, б) Гребенське ілі Терське, в) Волське, г) Оренбургське, д) Сібірське, е) Малоросійське Казакі составляют знатную часть жителей Кієвщини, Чернігівщини, Полтавщини і Слободско-Української, є) Бугське, ж) Черноморське Казакі — по Кубані і по Азевському моррю, особливо на острове Тамані»..

Таким чином, той москаль географ визнавав як окремі «народи»: «руськй», «казацкій» і інші, що заселяли Російську імперію. При тому про «малоросійських» та «черноморських» козаків писав, коли перекласти на українську мову, що: «Українські козаки складали значну частину населення Київщини, Чернівщини, Полтавщини та Слободської України» а «Чорноморські козаки по нижній течії Кубані й на березі Озівського моря та зокрема на півострові Тамані».

Такі рештки ще близької до правди науки були серед москвітів 164 роки тому назад. Пізніше через 50 років московський міністр Валусєв вже видав наказ, що нас уже «нег, не било і бить не может»!

ЖУРНАЛИ, ЧАСОПИСИ

1. «ТЕРЕМ» — проблеми української культури. Неперіодичний ілюстрований журнал, ч. 4, 112 сторінок, вересень 1971 р. Дітройт, Гол. редактор Ю. Тис-Крохмалюк.
2. «САМОСТІЙНА УКРАЇНА» — орган Центральної Управи ОДВУ ч. 3 (238), жовтень, 1971. р. Головний Редактор Михайло Панасюк.
3. «МІСІЯ УКРАЇНИ» — орган Спільки Визволення України чч. 3 і 4 (26-27) за рік 1970 та ч. 1(28) за р. 1971. Торонто, Гол. Редактор В. Коваль.
4. «ЖІНОЧИЙ СВІТ» видає Організація Українок Канади ім. Ольги Басарабової, ч. 10, жовтень 1971 р. Вінніпег.

5. «МОЛОДА УКРАЇНА» — журнал Української Демократичної Молоді, ч. 195, листопад 1971 р. редакція колегія, Торонто.
6. «РІДНА ЦЕРКВА» — український православний церковно-релігійний журнал, ч. 88, жовтень-грудень 1971 р. редакція колегія, Новий Ульм.
7. «ДЗВІН» — видає Братство Св. Покрови Української Автокефальної Православної Церкви в Аргентині, ч. 5(239), серпень-вересень 1971 р. Буенос-Айрес.
8. «МИРЯНИН» — місячник на правах рукопису, ч. 11-12 (55-60), листопад-грудень 1971 р. Чикаго, редактор Юрій Теодорович.
9. «ЦЕРКОВНИЙ ВІСНИК» — видає Україн-

ська Катэлицька Парафія Святих Володимира й Ольги в Чикаго, ч. 23(78), листопад 1971 р., редагує В. Маркусь.

10. «ЄВАНГЕЛЬСЬКА ПРАВДА» редагує комітет, видає Михайло Фесенко. Ч. 7, жовтень 1971 р. Торонто.

11. «УКРАЇНСЬКЕ ІСТОРИЧНЕ ТОВАРИСТВО» — БЮЛЕТЕНЬ, ч. 2(30), Маямі, Флориди. Видає Управа УІТ, редагує д-р Р. О. Климкевич.

12. «ВІСТІ УКРАЇНСЬКИХ ІНЖЕНЕРІВ» ч. 3(111), липень-вересень 1971, редагував Ст. Ю. Процюк, Нью Йорк.

13. «УКРАЇНСЬКА КНИГА» — журнал бібліографії й книгознавства, видає видавництво «Київ», чч. 1 і 2, січень-червень 1971 р.

14. «БІБЛОС» — журнал української бібліографії чч. 3 і 4(134-135), липень-грудень 1971 і., редактор д-р М. Сидор-Чарторийський, Нью

Йорк.

15. «БАТЬКІВЩИНА» — орган консервативної думки ч. 13 (1265), листопад 1971, Торонто.

16. «УКРАЇНСЬКЕ ЖИТТЯ» — незалежний двотижневик ч. 15(578), 1971, Чикаго.

17. «ВІЛЬНЕ СЛОВО» — часопис національної єдності, тижневик, в ч. 47-му передруковано з «Українського Козацтва» статтю Генштабу Генерала Петра Самутини — «Пізнаймо свого ворога». Торонто, 1971. Чч. 46-50.

18. «ГОМІН УКРАЇНИ» — суспільно-політичний тижневик, Торонто.

19. «УКРАЇНСЬКЕ НАРОДНЕ СЛОВО» — офіційний орган Української Народної Помочі, Пітсбург.

20. «АМЕРИКА» — український католицький щоденник, Філадельфія.

ПРО ЗАПОРОЖЦІВ

(З «Українських народніх казок» — в видавництво «Каменяр», Львів, 1970)

От які богатирі були — земля не держала! У нього, у того запорожця, сім пудів голова! А вуса у нього такі, що як візьме, було, він їх у руки та як розправить одного туди, а другого сюди, то і в двері не влізе, хоч би ті двері були такі, що через них і трійка коней з возом проскочила б.

Запорожці на дванадцяти язиках уміли говорити. Із води могли сухими виходити. Коли треба, уміли на людей і сон насидати, і туман напускати. Уміли і в річки переливатися.

Вони мали у себе такі верцадла, що дивлячись у них, за тисячу верств бачили, що воно у світі робиться. Оце як іти куди у похід, то він, хто там у них був за старшого, чи ватажок який, чи сам кошовий, то він, — кажу, — візьме у руки верцадло, подивиться в нього та й каже:

— Туди не йдім, бо там ляхи ідуть, і туди не йдім, бо там турки або татари заходять, а сюди йдім, бо тут аж нікого сінько нема... То й пройдемо...

... А як вони воювали?

Стануть, було, отут, на Орловій балці, а проти них дванадцять полків виведуть. Так полки самі себе поріжуть, кров тектиме по черево коням, а запорожцям і байдуже, стоять та сміються.

А це все від того, що вони знаючим народом були. На своїй землі їх ніхто не міг узяти. Так вони як куди їхати, то зараз землі під устілку накладуть, у шапки понасипають та й ідуть.

Раз були вони у Петербурзі, зайшли у дворець, їм стільці подають, а вони посідали на землю та й сидять.

Приходить до них Катеринич (Катериничем козаки називали Потьомкіна. Прим. ред.), дивиться, що вони сидять на землі, і давай з них янись. Потім підняв руку ним запорожцем та й цілиться його вдарити.

— Рубай, рубай, коли руку підняв, — каже той.

Так де тобі рубати! Як підняв руку, так і залякла...

ХТО ПОМАГАЄ ВИДАВАТИ НАШ КВАРТАЛЬНИК
(Крім точних кольпортебів, передплатників і післяплатників)

ВИКАЗ ЖЕРТВОДАВЦІВ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД
від 1. жовтня до 30 листопада 1971 р.

Новий КНЯЖИЙ ДАР зложив Михайло Пирський в сумі 100.00 доларів.

Замість квітів на свіжу могилу УСС-а ЛЬВА ЛЕПКОГО:

Михайло Петруняк 10.00 дол.

Замість квітів на свіжу могилу СТЕПАНА БУДНОГО:

Йонас Чесна 5.00 дол.

3 нагоди Свята Покрови:

Петро Поржи-Олексієнко 20.00 дол.

Інші Дари:

Ген. П. Шандрук 3.- доляри, Ів. Стецькович 5.-, Т. Сисак 5.-, І. Гнойовий 1.-,

К.Черевченко 3.-, Др. Г.Лозинський 8.-, о. Т. Діателович 3.-, А. Созоник 0.50.-, О. Колосенко 0.50.-, Р. Федорович 5.-, Б. Шарко 3.-, І. Карабін 1.-, М. Янов 5.-, Іларіон Криловецький 25.-, П. Бабяк 5.-, М. Висоцький 10.-, М. Чопівський 5.-, і М. Суптеля 1.25.-.

РАЗОМ ЗА ВІДЧИТНИЙ ПЕРІОД
дол. 214.25.

Всім ВШановним жертводавцям широчердне побратимське спасибі!

Редакція і Адміністрація «У. К.»

Виправлення помилки:

В чис. 3/17 нашого журналу в статті М. Брика — «Морозенко в Франкері» на ст. 17-тій в 6-му рядку знизу, у правій колонці надруковано: «Гербу Сас

Ш», а правильно має бути: «Гербу Прус Ш». Просимо ВШановних Читачів ласкаво виправити цю прикру для нас помилку.

Редакція «У.К.»

ПОРУЧАЄМО КНИЖКУ ДИВІЗІЙНИКІВ

Саме появилась у В-ві Братства кол. Вояків І УД УНА в Чикаго нова книжка, відомого вже військовикам нашого автора Евстахія Загачевського, п. н.: «БЕЛЯРІЯ, РІМІНІ, АНГЛІЯ».

Спогад написаний тепло, із типовою талановитому авторові дозою критики та самокритики, подекуди навіть із сарказмом загартованого в боях вояка у зустрічі із відмінними сторінками напів-цивільного життя в таборі полонених. Книжка дає багацько матеріялу побутового та навіть історичного характеру і в свій час стане цікавим документом для істо-

рії українських збройних сил.

Цю книжку поручаємо всій українській суспільності, а зокрема всім колишнім та теперішнім воякам, зокрема молоді, яка так мало знає про минулі роки своїх батьків.

Ціна книжки в ЗСА і Канаді в м'якій оправі 3.50 дол. в твердій оправі 4.50 дол. Книжку можна замовляти на адресу:

«UKRAINSKE KOZATSTWO»,

2100 W. Chicago Ave.

Chicago, Ill. 60622 — USA

**
*

Закликаємо всіх організованих і неорганізованих прихильників Козацької Ідеї за порогами Батьківщини і далі підтримувати наш журнал своїми бодай найменшими фінансовими дарами. Завдяки тому видання журналу, як і до цього часу, не буде мати дефіциту ні жодних боргів, хоч кошти друку й поштові видатки ще далі ростуть.

**ВЕЛЬМИШАНОВНІ ПЕРЕДПЛАТНИКИ Й КОЛЬПОРТЕРИ
«УКРАЇНСЬКОГО КОЗАЦТВА»!**

На порозі 5-го року видання друком нашого журналу прийміть найсердечнішу подяку за Ваше взірцеве виконання свого обов'язку! Завдяки Вашій основній допомозі, то є, своєчасним оплатам за журнал а ще й — дарам на його пресовий фонд, «У.К.» появлялось своєчасно і видавництво ніколи не мало дефіциту ні жодних довгів.

**ВИСОКОПОВАЖАНІ ПАНОВЕ ЧЛЕНИ ДИРЕКЦІЇ Й
СПІВРОБІТНИКИ УКРАЇНСЬКОЇ ДРУКАРНІ В ЧІКАГО!**

Вважаємо за свою милу повинність висловити Вам глибоку й ширю подяку, а зокрема Побратима: Михайлові ПАНАСЮКОВІ, Іванові ПЕТРУЧКОВІ, Любомирові РИХТИЦЬКОМУ а за останній час Любомирові КУЗИКОВІ за Ваше прихильне ставлення до нашого видавництва та зрештеші важке й правдиво старання виконування наших замовлень на протязі минулих чотирьох років вашої взаємно-приятної співпраці!

Редакція й Адміністрація «У. К.»

